

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความรู้เบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง กระบวนการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ที่ใช้แบบเรียนนิทาน
พื้นบ้านในชุมชน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่
เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

การนำนิทานพื้นบ้านมาจัดการเรียนการสอน
การสร้างบทเรียนและลักษณะของบทเรียนการอ่านที่ดี
ทฤษฎีการสอนภาษาอังกฤษ
กระบวนการพัฒนาทักษะการอ่าน
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศ

รายละเอียดของเอกสารดังกล่าว มีดังนี้

การนำนิทานพื้นบ้านมาจัดการเรียนการสอน

การนำนิทานหรือนิทานพื้นบ้านมาใช้ในการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างมาก
กล่าวคือ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีการพัฒนาทักษะการอ่านดีขึ้น นิทาน
จะเป็นพื้นฐานเชื่อมโยงไปสู่การเรียนรู้วิชาต่าง ๆ (Western. 1980) และการนำนิทานพื้นบ้าน
มาจัดเป็นบทเรียน จะช่วยส่งเสริมให้การอ่านของนักเรียนมีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก (Dundes.
1980 ; Bosma. 1981)

1. ลักษณะของนิทาน

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2518 : 99) ได้อธิบายว่า นิทานพื้นบ้านมีลักษณะสำคัญ 3
ประการ ดังนี้

1. เป็นเรื่องเล่าด้วยถ้อยคำธรรมดา เป็นภาษาร้อยแก้วไม่ใช่ร้อยกรอง
2. เล่ากันด้วยปากสืบต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน แต่ต่อมาในระยะหลังเมื่อการเขียนเจริญขึ้นก็อาจเขียนขึ้นตามเค้าเดิมที่เคยเล่าด้วยปากเปล่า
3. ไม่ปรากฏว่า ผู้เล่าดั้งเดิมนั้นเป็นใคร อ้างแต่ว่าเป็นของเก่า ฟังมาจากผู้เล่าซึ่งเป็นบุคคลสำคัญอีกต่อหนึ่งในอดีต

เจือ สตะเวทิน (2527 : 46) ได้พูดถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้คล้าย ๆ กันคือ

1. ต้องเป็นเรื่องเก่า
2. ต้องเล่าด้วยภาษาร้อยแก้ว
3. ต้องเล่าด้วยปากมาก่อน
4. ต้องแสดงความคิดความเชื่อของชาวบ้าน
5. เรื่องจริงที่มีคติแก่นบุญโลมเป็นนิทาน เช่น มะกะโท เป็นต้น

ส่วน กิ่งแก้ว อัตถากร (2519 : 12) ได้อธิบายถึงลักษณะของนิทานพื้นบ้านไว้อย่างสั้น ๆ ว่า “นิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องเล่าต่อกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ แต่ก็มีจำนวนมากที่ได้รับการบันทึกไว้แล้ว”

จากคำกล่าวของบุคคลข้างต้น ทำให้สามารถสรุปลักษณะของนิทานพื้นบ้านได้ว่า จะต้องเป็นเรื่องเก่าที่เล่าด้วยถ้อยคำธรรมดาแบบร้อยแก้ว และไม่ปรากฏถึงผู้เล่าดั้งเดิม และต้องแสดงออกถึงความเชื่อของชาวบ้านด้วย

2. คุณค่าของนิทาน

นิทานพื้นบ้านในแต่ละถิ่น แม้จะมีโครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร และฉากแตกต่างกันตามความคิดอ่านหรือภูมิปัญญาของแต่ละท้องถิ่นก็จริง แต่มีลักษณะร่วมอยู่หลายประการ โดยเฉพาะเรื่องคุณค่าของนิทาน ซึ่งอาจสรุปได้ 5 ประการ คือ (อินทราภรณ์ สุนทรวัฒน์. 2542 : 14-16)

1. นิทานให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน เป็นการผ่อนคลายความเครียดและช่วยให้เวลาผ่านไปอย่างไม่น่าเบื่อหน่าย การเล่านิทานของไทยอาจจะเล่าสู่กันฟังในครอบครัว เช่น ปู่ย่าตายาย หรือ พ่อแม่ เล่าให้ลูกหลานฟังยามว่างหรือก่อนนอน หรือเล่าขณะที่ผู้คนได้มารวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเวลานาน ๆ เช่น ขณะทำงานร่วมกัน อาจเป็นการเกี่ยวข้าว ทำนา จัดดอกไม้ ฯลฯ บางครั้งก็เล่ากันขณะหยุดพักกินข้าว หรือหยุดพักผ่อนหลังจากที่ประกอบกิจกรรมร่วมกันในสังคม

การเล่านิทานในโอกาสต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ทำให้เกิดความเพลิดเพลินเป็นการผ่อนคลายความเครียดในขณะที่ทำงาน หรือหลังจากที่ได้ทำงานหนักมาระยะหนึ่ง ทำให้เวลาแห่งภาวะที่จำหรืออึดอัดใจล่องไปโดยไม่รู้ตัว การเล่านิทานมุขตลกในขณะที่ทำงาน หรือในวงสนทนาเป็นการช่วยเพิ่มบรรยากาศให้มีรสชาติ และสนุกสนานยิ่งขึ้น

2. นิทานช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัว เด็กบางคนอาจมองผู้ใหญ่ว่าเป็นบุคคลที่ขี้บ่น ชอบดุด่า นำเบื้อหน่าย หรือนำเกรงขาม แต่ถ้าผู้ใหญ่ได้มีเวลาเล่านิทานให้เด็กฟังบ้าง นิทานที่สนุกๆก็จะช่วยให้เด็กอยากอยู่ใกล้ชิดลดความเกรงกลัว หรือเบื้อหน่ายผู้ใหญ่ลง ผู้ใหญ่ และเด็กก็จะมี ความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นอย่างดี แม้ในกลุ่มผู้ใหญ่ที่กระทำกิจกรรมร่วมกัน การได้ฟังนิทานนอกจากจะช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างสนุกสนานไม่เบื้อหน่ายแล้ว การจัดกิจกรรมสำหรับกลุ่มสัมพันธ์ในปัจจุบันในบางครั้งจะมีการแทรกการเล่านิทานเข้าไปด้วย

3. นิทานให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ โดยเหตุที่นิทานมีตัวละครซึ่งมีชีวิตจิตใจแบบมนุษย์เรา เด็กที่ได้ฟังจึงเท่ากับได้มีโอกาสเรียนรู้ลักษณะมนุษย์ การได้เรียนรู้เกี่ยวกับอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจนการเอาชนะอุปสรรคของตัวละคร จะช่วยให้ได้เรียนรู้เรื่องของชีวิตมากขึ้น สามารถจะอดทนและพยายามหาทางเอาชนะ เมื่อต้องเผชิญอุปสรรคในชีวิตจริง นอกจากนี้ นิทานที่มีเรื่องของนางฟ้า แม่มด อิทธิปาฏิหาริย์ สิ่งมหัศจรรย์ต่าง ๆ ยังมีคุณค่าในการเสริมสร้างจินตนาการของเด็ก กล่าวได้ว่า นิทานช่วยให้เขารู้จัก โลกรู้จักชีวิตอย่างที่ เป็นจริงแล้วยังช่วยให้เขารู้จักใช้จินตนาการซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับความคิดสร้างสรรค์

4. นิทานให้ข้อคิดและคติเตือนใจ นิทานไม่ได้ให้แต่ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้ฟังเท่านั้น มีนิทานเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะนิทานคติ จะให้ข้อคิดในแง่ใดแง่หนึ่ง เป็นการช่วยปลูกฝังคุณธรรมต่าง ๆ ที่สังคมพึงประสงค์แก่ผู้ฟัง เช่น ให้ข้อสัตย์ ให้เชื่อฟังผู้ใหญ่ ให้พูดจาไพเราะอ่อนหวาน ให้มีความขยันขันแข็ง ให้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เป็นต้น การสอนในนิทานนั้น ผู้เล่าจะแฝงความคิดไว้ในเรื่องจึงทำให้คล้ายกับว่าผู้ฟังไม่ได้ถูกสอนโดยตรง นิทานไม่ใช่ให้ข้อคิดเฉพาะกับเด็กเท่านั้น นิทานหลายเรื่องให้ข้อคิดแก่ผู้ใหญ่ในด้านความประพฤติที่ประพฤติชอบ อยู่ในระเบียบอันดีงามของสังคม นิทานจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่เป็นบรรทัดฐานของสังคม

5. นิทานช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมในอดีตนานหลาย ๆ ด้าน เช่น ลักษณะของสังคม วิถีชีวิตของประชาชนในสังคม ตลอดจนประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะปรากฏอยู่ในนิทานเสมอ ถ้าผู้ฟังหรือผู้อ่านนิทานได้รู้จักสังเกตวิเคราะห์

นิทานต่าง ๆ เหล่านี้ ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจสภาพวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ แท้จริง นิทานเปรียบเสมือนกระจกเงาบานใหญ่ที่ช่วยส่องให้เห็นว่าตนเป็นอย่างไร นิทานจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างหนึ่ง

จากเหตุผลข้างต้น ทำให้ทราบคุณค่าของนิทานว่า ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน และช่วยกระชับความสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่ากับผู้ฟัง ช่วยเสริมสร้างจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ และนิทานยังมีข้อคิดและคติเตือนใจเปรียบเสมือนกับเครื่องมือปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม ช่วยสะท้อนค่านิยม ความเชื่อ วิถีชีวิตของคนในสมัยก่อน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ความเชื่อลักษณะการอยู่อาศัย หรือการทำมาหากิน เป็นต้น

3. การแบ่งประเภทของนิทาน

ได้มีนักคิดชนวิทยาหลายท่านได้แบ่งประเภทของนิทาน โดยได้เสนอเป็นทฤษฎีไว้มากมายหลายแนวด้วยกัน เช่น

ทฤษฎีของกึ่งแก้ว อรรถากร (2513 : 12-14) ได้เสนอทฤษฎีการแบ่งนิทาน โดยอาศัยรูปแบบเป็นเกณฑ์ โดยวิธีนี้สามารถแบ่งนิทานได้เป็น 8 ประเภท คือ

1. เทพนิยาย (Fairy Tale)
2. นิทานชีวิต (Novella or Romantic Tale) เป็นเรื่องค่อนข้างยาว มีหลายสารัตถะซึ่งบ่งเวลา และสถานที่จริง
3. นิทานวีระบุรุษ (Heroic Tale)
4. นิทานประจำถิ่น (Local Tradition or Local Legend)
5. นิทานอธิบายเหตุ (Explanatory Tale)
6. ตำนานและเทพปกรณัม (Myth)
7. เรื่องสัตว์ (Animal story)
8. มุขตลก (Jest)

นอกจากนี้ ยังเสนอทฤษฎีการแบ่งนิทานโดยอาศัยแบบเรื่องเป็นเกณฑ์ โดยวิธีนี้สามารถแบ่งนิทานได้ 6 ประเภท คือ

1. นิทานไม่รู้จบ เป็นนิทานที่มีลักษณะพิเศษอยู่ในโครงเรื่อง คือมีการเล่าซ้ำรอยเดิมเป็นช่วง ๆ เปลี่ยนเฉพาะบางคำเท่านั้น
2. นิทานเรื่องสัตว์ เป็นเรื่องที่สัตว์เป็นตัวละครขึ้นโรง บางเรื่องมีปรัชญาน่าคิด
3. นิทานคติ เป็นเรื่องที่มีเนื้อหาไปในเชิงสอนใจ โครงสร้างของเรื่องแสดงค่าของกฎแห่งกรรม ผลดีย่อมเกิดจากการกระทำที่ดี ส่วนผลร้ายย่อมเกิดจากการกระทำที่ประมาท

4. มุขตลก เป็นเรื่องสั้นที่ตลกขบขัน แสดงถึงความโง่หรือไหวพริบปฏิภาณของบุคคล
5. เรื่องโม้ เป็นเรื่องเหลือเชื่อที่ไม่น่าเป็นไปได้
6. นิทานทรงเครื่อง เป็นเรื่องที่มีกลิ่นในงานรื่นเริง เนื้อเรื่องเกี่ยวกับบุคคล เหตุการณ์ และบรรยากาศที่วิจิตรพิสดาร

ทฤษฎีของทอมป์สัน สมิธ (Thompson smith. 1977 : 15) ได้เสนอทฤษฎีการแบ่งโดยอาศัยพื้นที่หรือเขตแดนทางภูมิศาสตร์เป็นเกณฑ์ โดยวิธีนี้สามารถแบ่งนิทานในยุโรปและเอเชียได้ 12 เขตใหญ่ ๆ คือ

1. เขตอินเดีย
2. เขตประเทศที่นับถือศาสนาอิสลาม
3. เขตชนชาติยิวในเอเชียไมเนอร์
4. เขตประเทศสลาวิก
5. เขตรัฐต่าง ๆ แถบตะวันออกของทะเลบอลติก เช่น ฟินแลนด์
6. เขตแหลมสแกนดิเนเวีย
7. เขตของชนชาติที่พูดภาษาเยอรมัน
8. เขตประเทศฝรั่งเศส
9. เขตประเทศสเปนและโปรตุเกส
10. เขตประเทศอิตาลี
11. เขตประเทศอังกฤษ
12. เขตสก๊อตแลนด์และไอร์แลนด์

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า การแบ่งประเภทต่าง ๆ ของนิทานอาจแบ่งได้หลายวิธี ตามแต่หลักเกณฑ์ที่ใช้ ซึ่งอาจสรุปข้อมูลข้างต้นได้ว่า การแบ่งนิทานโดยอาศัยรูปแบบเป็นเกณฑ์ จะแบ่งนิทานได้ 7 ประเภท คือ

1. นิทานประจำถิ่น (Local Tradition or Local Legend)
2. นิทานอธิบายเหตุ (Explanatory Tale)
3. นิทานพงศาวดาร (Jokes - Anecdotes)
4. เทพนิยายปรัมปรา (Mythological Tales)
5. นิทานที่ไม่มีรูปแบบ (Unclassified Tales)
6. นิทานธรรมดา (Ordinary Folk Tales)
7. นิทานเรื่องสัตว์ (Animal Tales)

และในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเอานิทานพื้นบ้านในชุมชน เรื่อง กุหลิงกา มาดัดแปลง เป็นภาษาอังกฤษ และจัดการเรียนการสอนโดยยึดทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร นิทานพื้นบ้านที่นำมานี้ เป็นนิทานที่นักเรียนรู้จักคุ้นเคย เนื้อหานิทานพื้นบ้านที่สร้างขึ้นใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยคือไม่ยากและไม่ง่ายเกินไป มีโครงสร้างไม่ซับซ้อนมากเกินไป และอยู่ในระดับสูงกว่าระดับความรู้ที่ผู้เรียนมีอยู่เล็กน้อย โดยยึดหลักการของลักษณะการสร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่านที่ดีจากข้อมูลข้างต้นก่อนหน้านี

การสร้างบทเรียนและลักษณะของบทเรียนการอ่านที่ดี

หลักการสร้างบทเรียนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ ควรมีจุดมุ่งหมายในการสร้าง เนื้อหาประกอบด้วยคำศัพท์ สำนวนที่ไม่ง่ายและไม่ยากเกินไป มีโครงสร้างทางภาษาไม่ซับซ้อน และเหมาะสมกับระดับของนักเรียน เป็นเรื่องราวที่ไม่ไกลตัวซึ่งนักเรียนพบเห็นและมีความคุ้นเคยในท้องถิ่นของตน ทั้งยังเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน นอกจากนี้ยังเป็นบทเรียนที่น่าสนใจและไม่ยาวจนเกินไป (วีรชาติ ชัยเนตร. 2541 : 8 ; อ้างอิงมาจาก ประทิน พิศาสาร. 2530 : 73-77) การสร้างบทเรียนเป็นแนวทางในการปรับปรุงเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1. ความหมายของบทเรียนเสริมทักษะการอ่าน

บทเรียนเสริมทักษะการอ่าน ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้
บันลือ พฤษะวัน (2521 : 60) มีความเห็นว่า บทเรียนเสริมทักษะการอ่านเป็นบทเรียนการอ่านประกอบที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีโอกาสนำคำที่เรียนมาแล้วมาใช้ในรูปแบบที่แปลกแตกต่างไปจากรูปแบบเดิม และเป็นบทเรียนที่มุ่งปูพื้นฐานความพร้อมในการอ่านของเด็กแรกเรียนด้วย

แมนเกียร์ , เบเดอร์ และ วอล์คเกอร์ (Mangieri , Bader and Walker. 1982 : 100) มีความเห็นว่า บทเรียนเสริมทักษะการอ่าน คือ บทเรียนที่ช่วยเสริมหรือสนับสนุนให้เด็กฝึกทักษะการอ่านเพิ่มขึ้น

จินตนา ไบกาชุยี (2528 : 20) มีความเห็นว่า บทเรียนเสริมทักษะการอ่าน คือ บทเรียนที่มีสาระอ้างอิงหลักสูตรสำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตามความเหมาะสมของวัย และความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล

อัมพร แก้วสุวรรณ (2529 : 61) มีความเห็นว่า บทเรียนเสริมทักษะการอ่าน คือ บทเรียนที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนนอกเหนือจากบทเรียนที่เรากำหนดไว้ บทเรียนเสริมทักษะการอ่านอาจมีเนื้อหาแตกต่างไปจากหนังสือเรียน เพื่อให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของเด็ก ซึ่งเป็นการช่วยให้นักเรียนมีทักษะการอ่านและมีนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้น

ครอลีย์ และ ลี (Crawley and Lee, 1995 : 235 - 236) มีความเห็นว่า บทเรียนเสริมทักษะการอ่านเป็นบทเรียนที่ช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการอ่านตามวัตถุประสงค์และตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน

จากแนวคิดของนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศทำให้เห็นว่า บทเรียนเสริมทักษะการอ่านเป็นบทเรียนที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านมากขึ้น และเป็นการช่วยสนับสนุนให้เด็กฝึกทักษะการอ่าน เพื่อเป็นการเริ่มต้นศึกษาหาความรู้ตามความเหมาะสมของวัย

2. จุดมุ่งหมายในการสอนโดยใช้บทเรียนเสริมทักษะการอ่าน

การเรียนภาษาอังกฤษในประเทศไทยนั้น โอกาสที่นักเรียนจะได้อ่านหนังสือภาษาอังกฤษนอกห้องเรียนมีน้อยมาก โดยเฉพาะนักเรียนที่อยู่ห่างไกล ดังนั้น หากครูต้องการให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านและมีทักษะการอ่านที่ดีนั้น ครูต้องพยายามสร้างหรือหาบทเรียนเพื่อเสริมทักษะการอ่านของนักเรียน ซึ่งได้มีนักวิชาการ นักการศึกษา ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการสอนโดยใช้บทเรียนเสริมทักษะการอ่านไว้ ดังนี้

ศรีภูเวียง (นามแฝง) (2520 : 59) ได้เสนอจุดมุ่งหมายในการใช้บทเรียนเสริมทักษะการอ่านไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เด็กอ่านหนังสือได้คล่องแคล่วแตกฉาน
2. เพื่อให้เด็กรักการอ่าน
3. ให้เกิดความเพลิดเพลิน
4. เป็นการลับสมอง
5. ให้ความรู้

6. ปลุกฝังคุณธรรม ซึ่งจำเป็นเพราะเด็กจะเป็นผู้รับผิดชอบในรุ่นต่อไป

7. เสริมสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

วินัย รอดจ่าย (2524 : 8) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสอนโดยใช้บทเรียนเสริมทักษะการอ่านว่า “มุ่งเน้นให้นักเรียนอ่านเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ใครรู้ อันจะนำไปสู่นิสัยรักการอ่านต่อไป”

ฉวีวรรณ อุหาภินันท์ (2527 : 24) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนโดยใช้บทเรียนเสริมทักษะการอ่านว่า “เพื่อช่วยพัฒนาสติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และเพื่อสร้างนิสัยรักการอ่านให้เด็ก”

กล่อมจิตต์ พลายเวช (2532 : 1) กล่าวว่า “จุดมุ่งหมายการใช้บทเรียนเสริมทักษะการอ่าน เพื่อช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับการอ่านหนังสือ และกระตุ้นให้เด็กจะอ่านหนังสือด้วยตนเอง รวมทั้งเป็นการปลุกฝังนิสัยรักการอ่านให้เด็ก”

จากข้อคิดเห็นทั้งหมดข้างต้นทำให้ทราบว่า จุดมุ่งหมายในการสอนโดยใช้บทเรียนเสริมทักษะการอ่านจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญคือเป็นการกระตุ้นให้เด็กรักการอ่านเกิดการเรียนรู้และได้รับความเพลิดเพลิน อีกทั้งยังทำให้เด็กเห็นคุณค่าของการอ่าน และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

3. ลักษณะของบทเรียนเสริมทักษะการอ่าน

ฮิลล์ และ ดอบบิน (Hill and Dobbyn. 1979 : 72 - 73) เสนอบทเรียนมีลักษณะดังนี้

1. การเขียนบทเรียนควรใช้คำศัพท์ที่นักเรียนเคยเรียนมาแล้ว หรือหากมีคำศัพท์ใหม่ๆ ก็ไม่ควรใช้คำศัพท์ใหม่มากเกินไป
2. บทเรียนต้องน่าสนใจ และมีความง่ายพอที่นักเรียนจะสามารถอ่านเองได้เท่า ๆ กับนักเรียนจะสามารถอ่านหนังสือในภาษาแรกของเขาได้
3. ต้องกระตุ้นให้นักเรียนอยากอ่านเรื่องอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับเรื่องที่อ่าน

จินตนา ไบกาชุยี (2528 : 87 - 104) มีความเห็นว่า บทเรียนสำหรับเด็กควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นนิทานเทพนิยาย นิทานวรรณคดี ซึ่งมีแก่นเรื่องในทำนอง “ธรรมชนะอธรรม” เสมอ เพื่อเป็นการปลุกฝังให้เด็กทำความดี
2. เรื่องสั้นร่วมสมัย ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับปัญหาของเด็กตามวัย เรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ความบันเทิงตามวัย ความชอบ เวลาว่าง และงานอดิเรก

3. ตัวเอกของเรื่องควรเป็นสิ่งมีชีวิตเคลื่อนไหวได้
4. มีภาพประกอบเรื่อง ภาพต้องสอดคล้องกับเรื่องอย่างแท้จริง เพื่อดึงดูดความสนใจ และช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ดียิ่งขึ้น

ฮิลล์ (Hill, 1988 : 1 - 2) เห็นว่า บทเรียนเสริมทักษะการอ่านควรมีลักษณะดังนี้

1. ความยาวของเรื่อง ประมาณ 150 คำ
2. คำศัพท์ที่นอกเหนือจากบัญชีคำศัพท์ที่เด็กเรียนรู้ในแต่ละเรื่องควรมี 1 - 2 คำ
3. แบบฝึกหัดความเข้าใจในการอ่าน มีลักษณะดังนี้

3.1 ถูกผิด

3.2 ตอบเต็มคำ

3.3 เต็มคำในช่องว่างเพียงคำเดียว โดยใช้คำถามในเนื้อเรื่องที่กำหนดให้

บรูตัน และ โบรคา (Bruton and Broca, 1993 : 3) ได้เสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับลักษณะของแบบฝึกหัดสำหรับเด็ก กล่าวคือ รูปแบบของบทเรียนควรมีลักษณะดังนี้

1. เนื้อหาสั้น ๆ ใช้เวลาสอนและทำแบบฝึกหัดประมาณบทละ 20 นาที
2. แบบฝึกหัดง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน
3. มีเนื้อหาหลากหลาย
4. รูปแบบของแบบฝึกหัดมีลักษณะเดียวกันตลอดทั้งเล่ม

ถวัลย์ มาศจรัส (2539 : 29 - 30) สรุปว่า ลักษณะของบทเรียนควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นเรื่องสั้น ๆ
2. มีภาพประกอบเรื่อง
3. เป็นเรื่องง่าย ๆ ไม่ยุ่งยากซับซ้อนมากนัก
4. เน้นบทบาทการกระทำของตัวละครมากกว่าความรู้สึกรู้สึกนึกคิด
5. ตัวเอกของเรื่องมักจะเป็นเด็กหรือสัตว์

4. แนวทางการสร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่าน

มีงานวิจัยเกี่ยวกับการสร้างบทเรียนและแบบฝึกการอ่านภาษาอังกฤษที่ได้ผลมาแล้ว โดยนำบทเรียนที่สร้างขึ้นไปทดลองสอนกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลปรากฏว่า บทเรียนนั้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 / 80 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้น คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 แสดงให้เห็นว่า บทเรียนที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลให้การเรียนมีความก้าวหน้า และมี

การพัฒนาทักษะการอ่านดีขึ้น (วีรชาติ ชัยเนตร. 2541 : 9 ; อ้างอิงจาก เสงี่ยม โตรัตน์. 2524 : 4 – 5 ; สุนทรี ประเสริฐศรี. 2525 ; พรเทวี ไชยเนตร. 2527 ; สุรชัย บุญญานุสิทธิ์. 2528)

แนวทางการสร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่าน เพื่อส่งเสริมและจูงใจให้นักเรียนรักการอ่านนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องทราบแนวทางในการสร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่าน เพื่อให้ได้บทเรียนที่เหมาะสมกับนักเรียน ได้มีนักวิชาการหลายท่านเสนอแนวทางในการสร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่าน ไว้ดังนี้

บันลือ พุกกะวัน (2521 : 61) ได้เสนอแนวทาง ในการสร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่าน ดังนี้

1. จะต้องมีการจัดรวบรวมคำที่เด็กเรียนมาแล้วทั้งหมด เพื่อนำมาพิจารณาว่า คำประเภทใดควรจะฝึกเพิ่มเติม

2. จัดทำบัญชีคำให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการเลือกใช้คำ

3. นำคำที่ต้องการมาฝึกทักษะเพิ่มเติม มาแต่งเป็นเรื่องราว

4. ควรมีจุดมุ่งหมายในการฝึกไว้ชัดเจน

5. หากทำได้ ควรมีคู่มือสรุปบอกเสนอแนะวิธีการใช้ในฉบับของครู

วิริยะ สิริสิงห์ (2524 : 28-31) มีความเห็นว่า ในการสร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่านสำหรับเด็กนั้น ต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. เรื่องที่เขียนต้องมีความคิดเป็นแกนกลาง

2. การเขียนเป็นการรวบรวมและเก็บความคิด ซึ่งความคิดดังกล่าวอาจจะได้มาจากการพูดคุยกับเด็ก หรือการเดินทางท่องเที่ยวของผู้เขียน หรือจากการอ่านหนังสือต่าง ๆ

3. ผู้เขียนต้องทำใจให้อยู่ในวัยเดียวกับเด็ก เพื่อจะได้ทราบว่าเด็กต้องการอ่านเรื่องลักษณะใด

4. ตัวละครในเรื่องที่เขียนมีบทบาทที่เหมาะสมกับวัยคนจริง ๆ

5. ตัวละครต้องมีชื่อ และในการตั้งชื่อต้องสอดคล้องสมจริงกับสถานการณ์ และสถานที่

6. เรื่องที่อ่านต้องมีเนื้อหาสาระ เช่น การสอนศีลธรรมจรรยา โดยการแทรกไว้ในพฤติกรรมของตัวละคร แล้วให้เด็กเป็นผู้สรุปค้นหาแก่นของเรื่องเอง

7. ลักษณะของเรื่องต้องสนุกสนาน

8. ใช้ภาษาพูด เพราะเด็กชอบภาษาที่เป็นไปตามธรรมชาติ

9. คำนึงถึงวัยของเด็กนักเรียน ผู้เขียนต้องทราบว่า บทเรียนที่สร้างขึ้นนั้น จะสร้างให้เด็กอายุเท่าไรเป็นผู้อ่าน

10. เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก เมื่อเด็กอ่านแล้วจะเกิดความรู้สึกว่า เหตุการณ์ในเรื่องอาจจะเกิดขึ้นได้ที่นั้นและเดี๋ยวนั้น

ไบรท์และแมกเกรเกอร์ (Bright and McGregor. 1982 : 59 - 61) กล่าวถึงลักษณะของ บทเรียนการอ่านที่ดี คือ ต้องประกอบด้วย คำศัพท์ สำนวน อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับวัย อีกทั้งโครงสร้างไวยากรณ์ไม่ซับซ้อนเกินไป มีภูมิหลังที่นักเรียนคุ้นเคยในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งจะทำให้บทเรียนง่ายขึ้น นอกจากนี้ เนื้อหาสาระของบทเรียนจะต้องน่าสนใจ จูงใจให้อยากเรียน และไม่สั้นหรือไม่ยาวจนเกินไป

ลูวิส และ ฮิลล์ (Luwis and Hill. 1993 : 50 - 52) ได้เสนอแนวทางในการสร้าง บทเรียนเสริมทักษะการอ่านไว้ดังนี้

1. ครูจะสร้างบทเรียนให้ใครอ่าน
2. บทเรียนควรจะพัฒนาทักษะทางภาษาได้หลาย ๆ ด้าน
3. ต้องใช้เวลาในการเขียนบทเรียนแต่ละบทนานเท่าไร
4. บทเรียนควรจะยากแค่ไหน ความยากง่ายต้องเหมาะสมกับระดับของนักเรียน
5. บทเรียนต้องน่าสนใจ บทเรียนต้องง่าย ชรรมดา และต้องสอดคล้องกับ

ประสบการณ์ของนักเรียน

ณรงค์ ทองปาน (2526 : 73) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่าน คือ

1. เขียนให้ง่ายที่สุด
2. ใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจได้ดี
3. เป็นเรื่องสั้น ๆ เพื่อให้เด็กอ่านจบในเวลาสั้น ๆ ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่า ตน

สามารถอ่านเรื่องจบภายในเวลารวดเร็ว และมีโอกาสอ่านเรื่องใหม่อีก ทำให้เด็กมีความต้องการในการอ่านเพิ่มขึ้น กระจายที่จะอ่านด้วยความพอใจและภูมิใจ

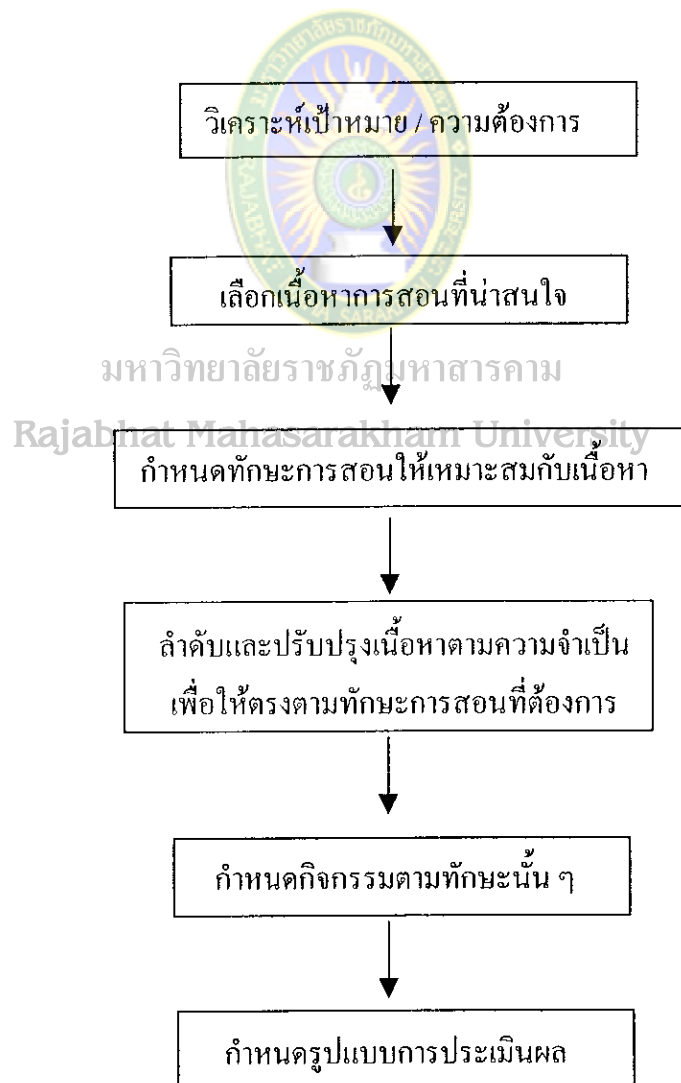
รัศพร ชังชาติ (2531 : 38 - 45) มีความเห็นว่า องค์ประกอบในการสร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่าน มีอยู่ 3 ประเภท คือ

1. เรื่องต้องดี เรื่องต้องมีแนวคิด หรือสาระสำคัญของเรื่องที่มีคุณค่าต่อเด็ก เหมาะสมกับวัย ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของเด็ก เนื้อหาตรงกับความสนใจของเด็ก มีตัวละครที่เหมาะสม คือ ตัวละครที่มีวัยใกล้เคียงกับเด็กหรือวัยเดียวกับเด็ก

2. ภาษาดี ใช้คำง่าย ๆ และเป็นคำที่เด็กเคยเรียนมาแล้ว ส่วนวนภาษาถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา ใช้ประโยคสั้น ๆ กระชับ มีความยากง่ายพอเหมาะกับความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ของเด็ก

3. ภาพประกอบดี ภาพจะต้องสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง

ทอม ฮัทชินสัน และ อัลัน วอเตอร์ส (Tom Hutchinson and Alun Waters. 1990 : 91) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการสร้างบทเรียน โดยยึดหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษเฉพาะกิจ หรือ ESP โดยมีขั้นตอนดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการสร้างบทเรียนตามแนว ESP

ฉวีรัตน์ สุทธิรัตน (2537 : 31 – 32) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่าน ดังนี้

1. ขนาดตัวอักษรและรูปภาพประกอบสวยงาม มีปริมาณที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก
2. การใช้ภาษาดี โครงสร้างประโยคดี บรรยายเหตุการณ์ชัดเจน และอ่านแล้วเข้าใจ
3. โครงเรื่องดี ไม่สลับซับซ้อนมาก ให้ข้อคิดหรือคติสอนใจที่ดี สอดแทรกคุณธรรม
4. เนื้อหาเรื่องราวเหมาะสมกับวัย ระดับวุฒิภาวะ ความสนใจ และ ความต้องการของเด็ก
5. แนวเรื่องแปลกใหม่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีตัวละครและสถานการณ์ที่แสดงถึงความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน

6. ตัวละครที่เป็นจริง หรือเรื่องราวที่อย่างน้อยมีความเป็นไปได้บ้าง

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์ (2542 : 23) มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่าน ดังนี้

1. เข้าใจธรรมชาติของเด็ก ว่า เด็กมีความสนใจในเรื่องราวต่างๆแตกต่างกัน ไปในแต่ละวัย
2. เข้าใจสิ่งแวดล้อมของเด็ก
3. เข้าใจสภาพสังคมและวัฒนธรรมรอบตัวเด็ก
4. เข้าใจพื้นฐานด้านการอ่านของเด็ก
5. บทเรียนต้องมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนตรงกับความสนใจของเด็ก

พุทธรัตน์ ทะสา (2544 : 34) ได้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่านผู้สร้างจะต้องคำนึงถึง

1. กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการสอน โดยใช้บทเรียนเสริมทักษะการอ่าน
2. ทักษะที่ต้องการให้นักเรียนฝึกเพิ่มเติม
3. บทเรียนต้องตรงกับความต้องการ ความสนใจ และความเหมาะสมกับวัยของเด็ก
4. เนื้อเรื่องสนุกสนาน เหมาะสมกับวัยของเด็ก ให้ข้อคิด คติธรรม เนื้อเรื่องสั้น ๆ และมีภาพจูงใจในการอ่าน

นอกจากหลักการที่ดีแล้ว ผู้สร้างบทเรียนยังจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะที่ดีของบทเรียนด้วย ซึ่งควรมีเนื้อหาสาระที่กว้างขวาง ครอบคลุม มีความสมบูรณ์ในด้านเนื้อหา มีความกระชับรัดกุม อีกทั้งภาษาหรือถ้อยคำที่ใช้ควรกะทัดรัดชัดเจนเพียงพอ เข้าใจง่าย ไม่คลุมเครือหรือสับสน ความกระชับรัดกุมนี้รวมถึงความเหมาะสมกับเนื้อหาในแต่ละบท

ของเรื่องด้วย และวิธีการเขียนที่มีระบบไม่สับสนวุ่น เริ่มจากง่ายไปยาก จากส่วนย่อยไปสู่ภาพรวม เป็นขั้นตอนที่สะดวกแก่การเข้าใจ มีการเชื่อมต่อในแต่ละบทแต่ละตอน (จินตนา วีระปริยากร . 2539 : 6 ; อ้างอิงมาจาก ชีระชัย บุรณโชติ . 2532 : 24 - 25)

จากหลักการทั้งหมด สามารถสรุปได้ว่า บทเรียนเสริมทักษะการอ่านควรมีแนวทางการสร้าง คือ

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการสร้างบทเรียนภูลังกา

จากเหตุผลเบื้องต้น สามารถสรุปรายละเอียดของลักษณะบทเรียนเสริมทักษะการอ่านได้อย่างคร่าว ๆ ว่า ควรเป็นเรื่องสั้น ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนิทาน เทพนิยาย และควรมีภาพประกอบเพื่อดึงดูดความสนใจ ตัวเอกของเรื่องควรเป็นเด็กหรือสัตว์ เรื่องไม่ซับซ้อน ใช้ภาษาที่เหมาะสมกับผู้เรียนไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป และแบบฝึกหัด ควรเป็นแบบฝึกหัดที่ง่ายเพื่อ

ดึงดูดความสนใจให้เกิดความรู้สึกรักอยากทำ ลักษณะของแบบฝึกหัดอาจเป็นแบบถูกผิด เติมคำในช่องว่าง หรือตอบคำถามสั้น ๆ ก็ได้

ทฤษฎีการสอนภาษาอังกฤษ

ในทฤษฎีการสอนภาษาอังกฤษ ได้มีผู้รวบรวมวิธีการสอนภาษาอังกฤษไว้หลายแบบ เช่น วิทยานิพนธ์ของ จารุวรรณ ภูองทอง (จารุวรรณ ภูองทอง . 2539 : 13-41) ได้รวบรวมวิธีการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศไว้หลายวิธี ดังนี้

1. วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล (The Grammar-translation Method)

วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปลนี้ ไม่ใช่วิธีใหม่ ครูสอนภาษาใช้วิธีแบบนี้มานานแล้ว วิธีการสอนแบบนี้เคยเรียกกันว่า วิธีสอนแบบคลาสสิก (Classical Method) และนิยมใช้ในการเรียนการสอนภาษากรีกและลาติน ซึ่งไม่เน้นการพูดและฟัง แต่เน้นการเรียนไวยากรณ์และการแปลเพื่อให้อ่านตำราและวรรณคดีภาษากรีกและลาตินได้ วิธีสอนแบบนี้ได้นำมาสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในช่วงต้นศตวรรษนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน และเห็นคุณค่าของบทประพันธ์ภาษาต่างประเทศ และเชื่อว่าการเรียนรู้ไวยากรณ์ของภาษาใหม่ที่เรียน (Target Language) นี้ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจไวยากรณ์ของภาษาตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ยังคาดหวังว่า การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจะช่วยเพิ่มพูนสติปัญญาของผู้เรียนทั้งที่ทราบว่าผู้เรียนอาจจะไม่มีโอกาสได้ใช้ภาษาต่างประเทศที่กำลังศึกษาอยู่เลย แต่การฝึกฝนการใช้ภาษาต่างประเทศจะนำไปสู่การพัฒนาความคิดและสติปัญญาซึ่งก็จะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนด้วย

ขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอน

โดยทั่วไปแล้ว วิธีการสอนแบบไวยากรณ์และแปลจะประกอบด้วยบทเรียนและแบบฝึกหัดในบทเรียนแต่ละบทจะประกอบด้วยบทความหรือข้อความให้นักเรียนอ่าน และอาจจะมีคำศัพท์และไวยากรณ์ที่ดึงออกมาให้เห็นชัดเจน ซึ่งผู้สอนมักจะดำเนินการเรียนการสอนตามขั้นตอนดังนี้

1. สอนคำศัพท์ โดยบอกคำแปลเป็นภาษาของผู้เรียนและให้ตัวอย่างประโยคที่มีคำศัพท์นั้นอยู่
2. สอนโครงสร้าง โดยอธิบายกฎไวยากรณ์และข้อยกเว้นต่างๆ ให้ผู้เรียนทราบ พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ แล้วให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหรือฝึกใช้ไวยากรณ์ที่เรียนนั้น

ในการสร้างประโยคต่างๆ เพื่อให้เข้าใจกฎต่างๆ ที่เรียนไปแล้วให้ฝึกแปลประโยคเป็นภาษาของตนเอง

3. สอนอ่าน โดยให้ผู้เรียนอ่านเรื่องที่กำหนดให้ แล้วให้คำแปลเนื้อเรื่องเป็นภาษาของตนเอง เมื่อผู้เรียนมีปัญหาผู้สอนจะช่วยเหลือเพิ่มเติมโดยใช้ภาษาของผู้เรียน หลังจากผู้เรียนแปลเรื่องที่อ่านจนเข้าใจแล้ว ผู้สอนจะให้ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านนั้น จากนั้นก็จะตรวจคำตอบว่าถูกต้องหรือไม่ โดยให้ผู้เรียนอ่านคำตอบให้ทั้งชั้นฟังถ้าตอบผิดผู้สอนจะเรียกผู้เรียนอื่นตอบคำถามจนถูกต้องหรือไม่เช่นนั้นผู้สอนก็จะให้คำตอบที่ถูกต้องเอง

4. ประเมินผลการเรียน โดยให้ผู้เรียนทำการบ้านโดยการทำให้แบบฝึกหัดเพิ่มเติมหรือให้ท่องจำชนิดคำ การกระจายคำกริยาต่างๆ และการเปลี่ยนแปลงรูปคำ ให้ท่องจำคำศัพท์และนำไปแต่งประโยค หรือ แปลข้อความภาษาต่างประเทศให้เป็นภาษาของตนเอง หรือแปลภาษาของตนเองให้เป็นภาษา ต่างประเทศที่เรียน โดยใช้พจนานุกรมที่มีคำแปลสองภาษา เป็นต้น

2. วิธีสอนแบบตรง (The Direct Method)

วิธีสอนแบบตรงเป็นวิธีสอนภาษาต่างประเทศที่นิยมมานานแล้วในยุโรป และมักนิยมใช้ปะปนกันอยู่กับวิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล ในบางครั้งก็ใช้วิธีการสอนทั้งสองแบบผสมกัน แล้วเรียกวิธีสอนแบบผสมนี้ว่า “Compromise Method หรือ Oral Method” วิธีสอนแบบตรงนี้เริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้นเมื่อคนเริ่มสนใจภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร โดยเฉพาะเมื่อมีการค้าระหว่างประเทศ และการติดต่อธุรกิจเพิ่มมากขึ้น มีการท่องเที่ยวไปต่างประเทศ หรือโยกย้ายถิ่นฐานที่อยู่อาศัยทำให้เห็นว่าการเรียนการสอนด้วยวิธีแบบไวยากรณ์และแปลไม่สามารถทำให้ใช้ภาษาได้ดียังไม่สามารถติดต่อสื่อสารได้ จึงหันมาใช้วิธีเรียน โดยให้เจ้าของภาษาเป็นผู้สอน เน้นทักษะการพูดโดยไม่มีการแปล วิธีสอนแบบตรงนี้ ได้ชื่อเรียกจากข้อเท็จจริงที่ว่า การเรียนรู้ความหมายต่างๆ เรียนด้วยวิธีเชื่อมโยงโดยตรงกับภาษาที่เรียนโดยไม่ผ่านกระบวนการแปลเป็นภาษาของผู้เรียนนั่นเอง

ขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอน

การเรียนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบตรง มักจะประกอบด้วยข้อความให้อ่าน และสถานการณ์หรือเรื่องที่จะให้ฝึกพูด ซึ่งผู้สอนมักจะดำเนินการเรียนการสอนตามขั้นตอนดังนี้

1. ให้ผู้เรียนฟังหรืออ่านข้อความในบทเรียน

2. ผู้สอนอธิบายคำศัพท์หรือสำนวนที่ยากและที่นักเรียนไม่เข้าใจ โดยใช้ภาษาประเทศที่กำลังเรียนอยู่นั้น ในการอธิบายอาจใช้การถอดความ ใช้คำที่มีความหมายเหมือนกัน การวาดภาพประกอบหรือแสดงท่าทางประกอบ
3. ผู้สอนฝึกการออกเสียงคำให้ถูกต้อง
4. ผู้สอนถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่อ่านหรือฟังเพื่อช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องยิ่งขึ้น และพยายามเน้นให้ผู้เรียนตอบคำถามแบบเต็มประโยค
5. ผู้สอนดึงไวยากรณ์จากเรื่องมาฝึกเพิ่มเติม โดยถามคำถามเกี่ยวกับตัวผู้เรียนและสภาพใน ห้องเรียน โดยแทรกโครงสร้างที่ต้องการเน้นเข้าไปด้วยแล้วให้นักเรียนถามตอบ โดยใช้โครงสร้างดังกล่าว
6. ผู้สอนให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด เช่น การเติมคำที่ขาดหายไป ในประโยค การเขียนตามคำบอก และการเขียนเรียงความ เป็นต้น

3. วิธีสอนแบบฟัง-พูด (The Audio-lingual Method)

วิธีสอนแบบฟัง-พูดนี้ คล้ายกับวิธีสอนแบบตรง มีจุดมุ่งหมายแตกต่างจากวิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล วิธีสอนแบบฟัง-พูดนี้พัฒนาขึ้นในสหรัฐอเมริกาในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 จากความจำเป็นที่ทหารจะต้องเรียนรู้ภาษาต่างประเทศให้ได้อย่างรวดเร็วเพื่อนำไปใช้ในการรบ วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปลที่ใช้แต่เดิมนั้น ไม่สามารถช่วยให้พูดภาษา - ต่างประเทศได้ และถึงแม้ว่าจุดมุ่งหมายของวิธีสอนแบบตรงเน้นให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารเป็นภาษาต่างประเทศที่เรียนได้แต่ในขณะนั้นแนวความคิดใหม่เกี่ยวกับการเรียนภาษาซึ่งมีแนวคิดพื้นฐานจากแนวคิดของนักภาษาศาสตร์ เชิงบรรยายและนักจิตวิทยาเชิงพฤติกรรมกำลังเป็นที่นิยมกัน แนวคิดดังกล่าวนำไปสู่วิธีสอนแบบฟัง-พูด ซึ่งมีหลักการบางอย่างคล้ายกับวิธีสอนแบบตรงแต่ส่วนใหญ่แล้วจะแตกต่างกัน โดยมีพื้นฐานความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาและการเรียนรู้ภาษาบนหลักการของภาษาศาสตร์และจิตวิทยา วิธีสอนแบบฟัง-พูดนี้มีชื่อเรียกต่างๆ กันในช่วง ค.ศ.1950-1960 เรียกวิธีสอนแบบนี้ว่า วิธีสอนแบบภาษาศาสตร์ (Linguistic Method) หรือวิธีสอนแบบฟัง-พูด (Aurai-Oral Method) ต่อมาในปี ค.ศ.1964 เนลสัน บรูคส์ (Nelson Brooks) แห่งมหาวิทยาลัยเยล ได้เรียกวิธีสอนแบบนี้ว่า Audio-lingual Method ซึ่งเป็นชื่อที่นิยมใช้กันแพร่หลายในปัจจุบัน

ขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอน

การเรียนการสอนด้วยวิธีแบบฟัง-พูดนี้มักจะประกอบด้วยบทสนทนาในสถานการณ์ต่างๆ มาให้นักเรียนฝึก ซึ่งผู้สอนมักจะดำเนินการเรียนการสอนตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ให้ผู้เรียนฟังบทสนทนาใหม่ซึ่งนำมาอ่านให้ฟังหรือฟังจากเทปบันทึกเสียงของผู้พูดที่เป็นแบบ และพยายามจำบทสนทนานั้นให้ได้
 2. ให้ผู้เรียนทั้งชั้นพูดตามที่ละบรรทัด นักเรียนพูดซ้ำหลายๆ ครั้ง
 3. ผู้สอนนำประโยคที่เป็นปัญหาฝึกเป็นพิเศษ โดยอาจจะใช้วิธีการฝึกส่วนย่อยๆ แล้วค่อยๆ เพิ่มส่วนของประโยคจนสามารถทำให้ผู้เรียนนั้นสามารถพูดประโยคนั้นได้ดีขึ้น
 4. ให้ผู้เรียนฝึกโต้ตอบสนทนาพร้อมกันทั้งห้องเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และทีละคน
 5. ให้ผู้เรียนฝึกโต้ตอบบทสนทนานั้น โดยดัดแปลงให้เข้ากับเหตุการณ์ของผู้เรียนเอง
- เมื่อคุ้นกับบทสนทนาแล้ว ก็จะให้ฝึกการออกเสียงและการสอนประโยคตามโครงสร้างในบทสนทนาด้วยปากเปล่า โดยอาจใช้รูปภาพ บัตรคำ และเกมต่างๆ เป็นสื่อในการฝึกให้ผู้เรียนโต้ตอบจนคล่อง จากนั้นจึงให้ฝึกอ่าน จนเมื่ออ่านได้คล่องแล้วแล้วจึงจะให้เลือกอ่านตามใจชอบ เมื่อเกิดความมั่นใจแล้วจึงให้แสดงออกในรูปของการเขียนเรียงความสั้นๆ แต่จะต้องเป็นเรื่องที่ผู้เรียนสามารถพูดได้แล้ว

4. วิธีสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ความเข้าใจ (The Cognitive Code Learning Theory)

ในระยะหลังสงครามโลกเป็นต้นมา วิธีสอนแบบฟัง-พูด (The Audio-lingual Method) ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย ผู้สอนภาษาต่างประเทศต่างได้รับการชักชวนให้ใช้วิธีการสอนแบบฟัง-พูด ซึ่งดำเนินการเรียนการสอนตามหลักภาษาศาสตร์และจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยม แต่เมื่อนำไปปฏิบัติในห้องเรียน ปรากฏว่า ผลที่ได้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง นอกจากนี้ การวิจัยยังพบว่า ผลที่ได้ไม่ดีไปกว่าวิธีการสอนที่ใช้มาแต่เดิม ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศจึงหันมาสนใจวิธีการสอนแบบใหม่ตามทฤษฎีการเรียนรู้ความเข้าใจ ซึ่งได้แนวความคิดจากนักจิตวิทยาภาษาศาสตร์ เช่น จอห์น บี แครร์รอล (John B. Carroll) เคนเนท เชสเทน (Kenneth Chastain) และนอม ชอมสกี (Noam Chomsky) ซึ่งไม่เห็นด้วยกับนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมที่เชื่อว่าภาษาเป็นเรื่องของการสร้างสมนัยจากการวางเงื่อนไขและการมีปฏิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายใน พวกเขาเชื่อว่า การเรียนรู้ภาษาของคนเรานั้นมีความสลับซับซ้อนมากกว่าเพราะเป็นกระบวนการสร้างสรรค์ภายในสมอง

ของมนุษย์ หรือเกิดจากความรู้ความเข้าใจหรือการใช้ความคิดเป็นพื้นฐาน แครร์รอล (Carroll) กล่าวถึงวิธีสอนแบบนี้ว่า เป็นแนวการสอนแบบไวยากรณ์และแปลในโฉมหน้าใหม่ ทั้งนี้ เพราะตามวิธีสอนแบบนี้การเรียนภาษาเป็นการเลียนเสียงศัพท์ โครงสร้าง และการวิเคราะห์ภาษาอย่างมีแบบแผน และให้ความสำคัญต่อความเข้าใจโครงสร้างของภาษามาก การฝึกหัดนั้นจะทำเมื่อผู้เรียนมีความเข้าใจแล้ว

ขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอน

การเรียนการสอนด้วยวิธีสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบความรู้ความเข้าใจนี้ มักจะ ดำเนินตาม ขั้นตอนดังนี้

1. ให้ผู้เรียนอ่านข้อความหรือบทสนทนา ซึ่งมีคำศัพท์และ โครงสร้างที่ผู้สอนตั้งออกมาสอน โดยมีความยากง่ายของคำศัพท์และ โครงสร้างเหมาะสมกับระดับชั้น
2. ให้ผู้เรียนทำแบบฝึก โครงสร้าง หลังจากทีผู้เรียนมีความเข้าใจ โครงสร้างที่นำมาสอนแล้วเพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น
3. ให้ผู้เรียนฝึกสนทนาโต้ตอบเพื่อใช้ความรู้ที่เรียนมาในสถานการณ์ที่จะนำภาษาไปใช้อย่างแท้จริง
4. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาเพิ่มเติม โดยให้ใช้ภาษาที่เรียนมาด้วยตนเอง

5. วิธีสอนแบบเงียบ (The Silent Way)

วิธีสอนแบบเงียบเป็นวิธีที่ริเริ่มโดย กาเล็บ แกตเตกโน (Caleb Gettegno) ในปี ค.ศ.1963 วิธีสอนแบบนี้มีได้เกิดจากวิธีสอนแบบความรู้ความเข้าใจ แต่มีหลักการบางอย่างที่ คล้ายคลึงกัน ตัวอย่างเช่น หลักการพื้นฐานของวิธีสอนแบบเงียบข้อหนึ่งคือ “การสอนควรเป็น ร่องการเรียน” นั้น เป็นหลักการข้อหนึ่งของการเรียนการสอนที่เน้นความรู้ความเข้าใจซึ่งเน้น ให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะคิดด้วยตัวเอง

ขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอน

สรุปขั้นตอน ในการสอนตามวิธีการสอนแบบเงียบ ได้ดังนี้

1. สอนการออกเสียงสระ และพยัญชนะต่างๆ โดยใช้แผนภูมิเสียงสระและท่าทางช่วย ให้ผู้เรียนออกเสียง ได้ถูกต้อง และให้ผู้เรียนผลัดกันออกเสียงจนสามารถออกเสียง ได้ถูกต้อง
2. สอนการออกเสียงต่างๆ โดยใช้แท่งไม้และแผนภูมิช่วย
3. สอนรูปประโยคต่างๆ โดยการเอาคำมารวมกัน
4. ฝึกอ่านประโยคต่างๆ ทีผู้เรียนสร้างขึ้น โดยอาศัยแผนภูมิช่วย
5. ฝึกเขียนประโยคที่เรียนมาแล้ว

6. วิธีสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทาง (The Total Physical Response Method)

วิธีนี้เป็นตัวอย่างหนึ่งของแนวการสอนภาษาต่างประเทศแบบใหม่ซึ่งเน้นความเข้าใจ (The Comprehension Approach) แนวการสอนแบบนี้ให้ความสำคัญต่อการฟังเพื่อความเข้าใจ ส่วนวิธี การสอนแบบอื่นๆ มักจะให้นักเรียนพูดภาษาที่เรียนตั้งแต่เริ่มเรียนวันแรก ในขณะที่วิธีสอนตามแนวคิดที่เน้นความเข้าใจ (The Comprehension Approach) นี้ จะเริ่มด้วยทักษะฟังก่อน

วิธีสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทาง (The Total Physical Response Method) ใช้วิธีให้ผู้เรียนฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้สอน ผู้บุกเบิกวิธีการสอนแบบตอบสนองด้วยท่าทางนี้คือ เจมส์ แอชเชอร์ (James Asher) ศาสตราจารย์ด้านจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ซึ่งได้นำแนวคิดที่เน้นความเข้าใจนี้มาทดลองใช้ในปี ค.ศ.1969 และสรุปผลว่า การเรียนภาษาจะได้ผลช้าลง ถ้าผู้เรียนรีบร้อนที่จะพูดเร็วเกินไปก่อนที่จะสามารถฟังภาษาให้เข้าใจและรู้คำศัพท์มากพอสมควรแล้ว

ขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอน

การเรียนการสอนด้วยวิธีสอนแบบวิธีการตอบสนองด้วยท่าทางนี้ มีขั้นตอนการสอนดังนี้

1. ผู้สอนพูดคำสั่งเป็นภาษาต่างประเทศ แล้วปฏิบัติตามคำสั่งนั้นให้ดูเป็นตัวอย่าง พร้อมทั้งให้สัญญาณแก่ผู้เรียน 3-4 คนที่เลือกมาเป็นตัวแทนให้ปฏิบัติตาม ทำเช่นนั้นหลายๆ ครั้ง โดยที่ผู้เรียน ไม่ต้องพูดอะไรเลย จากนั้นผู้สอนจะออกคำสั่งใหม่พร้อมทั้งปฏิบัติตามคำสั่งให้ดูเป็นตัวอย่าง และให้ผู้เรียนที่เลือกมาปฏิบัติตามเป็นตัวอย่างพร้อมๆ กับผู้สอน ผู้สอนออกคำสั่งเหล่านี้โดยสลับคำสั่งไปมา ต่อมาผู้สอนออกคำสั่งเหล่านั้นแล้วให้ผู้เรียนที่เลือกมาปฏิบัติตามคำสั่งเป็นกลุ่มและทีละคน จากนั้นผู้สอนออกคำสั่งให้นักเรียนทั้งชั้นปฏิบัติตาม
2. เมื่อเห็นว่าผู้เรียนเข้าใจคำสั่งที่สอนไปแล้ว ผู้สอนจะเริ่มคำสั่งใหม่ให้ผู้เรียนที่เป็นตัวแทนปฏิบัติตามไปพร้อมกับผู้สอน และฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง และพร้อมกันทั้งชั้นเช่นเดียวกับขั้นที่ 1
3. ผู้สอนออกคำสั่งให้ผู้เรียนที่เป็นตัวแทนปฏิบัติตามคำสั่งโดยที่ผู้สอนไม่ได้แสดงท่าทางให้ดูเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นคำสั่งที่ไม่เคยฝึกมาก่อน แต่มีคำศัพท์ที่เรียนรู้อาจจากขั้นที่ 1 และ 2 บ้างแล้ว ซึ่งผู้เรียนก็ปฏิบัติตามได้
4. ผู้สอนเขียนคำสั่งต่างๆ บนกระดานดำ โดยในการเขียนคำสั่งแต่ละครั้ง ผู้สอนจะปฏิบัติตามคำสั่งนั้นๆ ให้ผู้เรียนดูด้วย ผู้เรียนจดประโยคเหล่านั้นไว้ในสมุด

7. วิธีสอนแบบชักชวน (Suggestopedia)

วิธีสอนแบบชักชวน (Suggestopedia) นี้พัฒนาขึ้นโดย จอร์จ โลซานอฟ (Georgi Lozanov) นักจิตวิทยาชาวบัลแกเรีย เมื่อประมาณ ค.ศ.1975 และได้แพร่หลายไปยังประเทศต่างๆ ทั้งในโซเวียต ประเทศยุโรปแถบตะวันตก แคนาดา และสหรัฐอเมริกา โลซานอฟมีความเชื่อเช่นเดียวกับ คาเลียส เกดเด็คโน ผู้พัฒนาวิธีสอนแบบเงียบว่า การเรียนรู้ภาษาของคนเราเกิดขึ้นในอัตราที่เร็วกว่าการเรียนรู้อื่นๆ โลซานอฟกล่าวถึงความล้มเหลวทำให้ไม่สามารถใช้พลังสมองของตนเองได้อย่างเต็มที่โดยทั่วไป แล้วพลังสมองจะถูกนำมาใช้อย่างเล็กน้อยประมาณ 10% เท่านั้น ดังนั้นถ้าสามารถนำเอาพลังสมองมาใช้อย่างเต็มที่ก็จะสามารถเอาชนะอุปสรรคในการเรียนรู้ได้ วิธีสอนแบบชักชวนเป็นวิธีสอนที่โน้มน้าวจิตใจของผู้เรียนให้กำจัดความรู้สึกว่าตนเองจะไม่ประสบความสำเร็จ และช่วยให้ผู้เรียนได้นำพลังสมองของตนออกมาใช้ในการเรียนให้เกิดผลอย่างเต็มที่

ขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอน

การเรียนการสอนด้วยวิธีแบบชักชวนนี้ ประกอบไปด้วยบทสนทนาเป็นหลัก ผู้สอนจะดำเนินการเรียนการสอนตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียน โดยการทักทาย และชักชวนให้ผู้เรียนเลือกชื่อใหม่ เป็นภาษาต่างประเทศ และสมมติอาชีพที่ตนต้องการ แล้วให้ผู้เรียนลุกขึ้นทักทายตามบทสนทนาสั้นๆ ที่ผู้สอนนำเสนอมาก่อนแล้ว
2. ผู้สอนอ่านบทสนทนาที่ต้องการสอนให้ผู้เรียนฟัง และอธิบายสิ่งที่ผู้เรียนไม่เข้าใจเกี่ยวกับบทสนทนา เช่น คำศัพท์ ไวยากรณ์ การออกเสียง โดยอาจจะถามตอบโดยใช้ภาษาของผู้เรียนก็ได้
3. ผู้สอนอ่านบทสนทนาให้ผู้เรียนฟังอีกครั้งหนึ่ง โดยผู้สอนอ่านนำ ผู้เรียนอ่านตาม โดยให้มีระดับเสียงและน้ำเสียงเหมือนเจ้าของภาษา โดยมีเพลงประกอบไปด้วย
4. ผู้สอนอ่านบทสนทนาให้ผู้เรียนฟังอีกครั้งหนึ่ง โดยเปิดเพลงประกอบไปด้วย ผู้เรียนนั่งฟังในท่าสบายๆ โดยไม่ต้องดูบทสนทนานั้นก็ได้
5. ผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกเพื่อเสริมเนื้อหาจากบทสนทนาโดยการร้องเพลง เล่นเกม การแสดงบทบาทสมมติ นอกจากการฝึกพูดแล้วอาจจะฝึกการเขียนเสริมก็ได้แล้วแต่ดุลยพินิจของผู้สอน

8. วิธีสอนภาษาแบบกลุ่มสัมพันธ์ (Community Language Learning)

วิธีสอนภาษาแบบกลุ่มสัมพันธ์นี้มีแนวคิดต่างไปจากแนวคิดของวิธีสอนแบบต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว วิธีสอนแบบนี้ยึดผู้เรียนเป็นหลักเน้นการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ผู้สอนต้องยอมรับความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนแต่ละคนร่วมกันทำกิจกรรม และกำหนดความต้องการในการเรียน ส่วนผู้สอนจะทำหน้าที่เสมือนเป็นที่ปรึกษาด้านภาษาเท่านั้นเป็นผู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มและมีอิสระในการคิด ชักชวนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมภายในกลุ่ม ให้ช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ ระหว่างกันและระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน วิธีแบบนี้ยังเน้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร สิ่งที่น่าสนใจมิใช่สถานการณ์เฉพาะที่ผู้สอนกำหนดให้ แต่เป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่กว้างขวางไปจากบทเรียนที่ผู้เรียนต้องพบในชีวิตประจำวันจริงๆ นอกจากนี้ยังเน้นข้อมูลย้อนกลับ โดยภายหลังที่เรียนแล้ว ผู้สอนและผู้เรียนจะร่วมกันพูดถึงปัญหาที่เรียน ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งที่ได้เรียน ไปหรือกิจกรรมที่ได้ทำไปแล้ว ผู้สอนรับฟังความเห็นและความรู้สึกของผู้เรียนทุกคน

ขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอน

การเรียนการสอนด้วยวิธีสอนภาษาแบบกลุ่มสัมพันธ์นี้ ผู้เรียนจะมีความรู้สึกอิสระจากผู้สอนมาก และความรู้สึกอิสระนี้จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ได้มีการแจกแจงระดับขั้นของความอิสระออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. ระดับที่ยังเป็นตัวอ่อน (Embryonic) ซึ่งเป็นขั้นที่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้สอนมาก ในขั้นนี้ผู้เรียนจะพูดคุยเป็นภาษาของตนเอง และต้องการให้ผู้สอนแปลเป็นภาษาที่เรียน
2. ระดับที่แสดงออกได้ (Self-Assertion) ผู้เรียนเริ่มแสดงความสามารถโดยพูดคุยกันเป็นภาษาที่เรียน ผู้สอนจะช่วยเฉพาะผู้เรียนติดขัดและขอให้ช่วย
3. ระดับที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ (Separate Existence or Birth) ผู้เรียนจะพูดคุยกันโดยอิสระมากขึ้น ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้สอนแล้ว ผู้สอนต้องพยายามแยกตัวออกมา
4. ระดับเปลี่ยนบทบาท (Role Reversal) ผู้เรียนมีความมั่นใจมากขึ้น แต่ต้องการจะใช้ภาษาให้สละสลวย ในตอนนี้จึงต้องการให้ผู้สอนแก้ไขคำพูด
5. ระดับที่เป็นอิสระ (Independence / Enrichment) ผู้เรียนรู้กฎต่างๆ และสามารถใช้ภาษาได้อย่างอิสระ ในขั้นนี้ผู้เรียนอาจสอนผู้อื่นที่มีความสามารถน้อยกว่า แต่ขณะเดียวกันยังคงความต้องการชี้แนะจากครู

9. วิธีสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (The Communicative Approach)

ในช่วง ค.ศ.1975 ได้มีการเสนอแนวการสอนแบบใหม่คือ การสอนเพื่อการสื่อสาร (The Communicative Approach) ขึ้น โดยมีความเชื่อว่าภาษาไม่ได้เป็นเพียงระบบไวยากรณ์ที่ประกอบด้วยเสียง ศัพท์ โครงสร้าง เท่านั้น แต่ภาษาคือระบบที่ไม่ใช้ในการสื่อสาร หรือสื่อความหมาย ดังนั้นการสอนภาษาจึงควรสอนให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ในการสื่อสาร หรือสื่อความหมายได้ ไม่ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เฉพาะรูปแบบหรือโครงสร้างของภาษาเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการสื่อสารนั้นต้องใช้ภาษาเป็นสื่อเพื่อทำหน้าที่ต่างๆ เช่น โต้แย้ง ชักจูง ขออนุญาต ฯลฯ ซึ่งต้องใช้ให้เหมาะสมตามสภาพสังคมด้วย เช่น การพูดแสดงการโต้แย้งนั้นลักษณะคำพูด เพื่อแสดงออกถึงอารมณ์และความเข้าใจเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงผู้ฟังด้วย การโต้แย้งกับเพื่อน อาจใช้คำพูดง่ายๆ ตรงๆ ได้มากกว่ากับหัวหน้างาน เป็นต้น

นอกจากนั้น การสื่อสารเป็นกระบวนการอย่างหนึ่ง การรู้รูปแบบหน้าที่ และความหมายของภาษาเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ นักเรียนต้องสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปใช้ได้จริงๆ และจากปฏิกิริยาโต้ตอบระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังจะช่วยให้ความหมายนั้นกระจ่างขึ้น เพราะผู้ฟังจะให้ผลย้อนกลับมาเข้าใจสิ่งที่ผู้พูดพูดเพียงใด ถ้าไม่เข้าใจผู้พูดอาจปรับคำพูดใหม่ เพื่อสื่อความหมายให้ได้

ขั้นตอนในการดำเนินการเรียนการสอน

การเรียนการสอนด้วยวิธีสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารนั้น อาจสรุปขั้นตอนการสอนที่สำคัญๆ ได้ดังนี้

1. ขั้นเสนอเนื้อหา (Presentation or Introducing New Language)

ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นการเรียนการสอนในแนวใด การเสนอเนื้อหาจัดเป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้เพราะ ในขั้นตอนนี้ครูจะต้องให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียนซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้และฝึกใช้ภาษาในลำดับถัดไป จนกระทั่งผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งแต่เดิมนั้นจุดประสงค์ของการเสนอเนื้อหามักจะมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบและกฎเกณฑ์ต่างๆ ทางภาษา อาทิเช่น ด้านการออกเสียง ความหมายของคำศัพท์ และ โครงสร้างทางไวยากรณ์ สำหรับการสอนภาษาต่างประเทศตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การนำเสนอเนื้อหาจะเน้นที่การใช้ภาษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ทางภาษาดังกล่าวด้วย ในการเสนอเนื้อหาอาจดำเนินการดังนี้

ผู้สอนนำเข้าสู่เนื้อหา (Lead-in) โดยขั้นเริ่มแรกนี้ ผู้สอนเสนอบริบทหรือสถานการณ์แก่ผู้เรียนก่อน โดยอาจใช้รูปภาพ การเล่าเรื่องให้ฟัง ฯลฯ จากนั้นจึงเสนอเนื้อหาทางภาษาแก่ผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนฟังหรืออ่าน ในด้านเนื้อหาที่สอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาต่างประเทศหลายคนเห็นพ้องกันว่าควรเป็นเนื้อหาที่มีบริบทหรือสถานการณ์กำกับอยู่ด้วย ซึ่งอาจเป็นเรื่องราวหรือบทสนทนาแต่ไม่ควรเป็นประโยคเดี่ยวๆ และเนื้อหานี้นอกจากจะมีคำศัพท์และรูปแบบภาษาที่ต้องการนำมาสอนแล้ว ก็ควรจะมีคำศัพท์หรือรูปแบบที่ผู้เรียนเคยเรียนรู้มาบ้างแล้วเพื่อช่วยให้สามารถเข้าใจเรื่องราวที่ฟังหรืออ่านได้บ้าง จากนั้นผู้สอนจะกระตุ้นการเรียนรู้ (Elicitation) โดยตรวจสอบว่า ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่ฟังหรืออ่านเพียงใด เช่น ถามคำถามให้ตอบ หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนพูด ถ้าผู้เรียนตอบได้หรือสามารถใช้ภาษาได้ก็ไม่ต้องเสียเวลากับการนำเสนอเนื้อหามากนัก ทั้งนี้เพราะผู้เรียนอาจเคยเรียนรู้เนื้อหาดังกล่าวมาบ้างแล้ว แต่ถ้าผู้เรียนตอบได้บ้างหรือไม่ได้เลย ผู้สอนต้องตระหนักว่าจำเป็นต้องสอนหรืออธิบาย (Explanation) และแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาภาษานั้นมีรูปแบบ วิธีการใช้ และความหมายอย่างไร และถ้าจำเป็นอาจใช้ภาษาแม่ในการอธิบายก็ได้

2. ขั้นการฝึก (Practice / Controlled Practice)

ขั้นการฝึกเป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาที่เพิ่งเรียนรู้ใหม่ในลักษณะของการฝึกแบบควบคุม (Controlled Practice) โดยมีผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการฝึก โดยทั่วไปการฝึกในขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนจดจำรูปแบบของภาษาได้จึงเน้นที่ความถูกต้องของภาษาเป็นหลักแต่ก็มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีการใช้รูปแบบภาษานั้นๆ ด้วยเช่นกัน การฝึกแบบควบคุมนี้ในขั้นเริ่มแรกมักใช้วิธีการฝึกแบบกลไก (Mechanical Drill) หรือบางครั้งเรียกว่าการฝึกซ้ำๆ (Repetition Drill) คือ เป็นการให้นักเรียนฝึกซ้ำๆ ตามตัวอย่างจนกระทั่งสามารถจดจำและใช้รูปแบบภาษานั้นได้แต่ยังไม่เน้นในด้านความหมาย ดังนั้นในการฝึกแบบนี้ นักเรียนอาจจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจความหมายของรูปแบบภาษาที่ใช้ในการฝึกก็ได้

สำหรับการฝึกนั้น มักจะเป็นการให้นักเรียนฟังตัวอย่างภาษาการฟังอาจให้ผู้เรียนฟังจากเทปหรือจากผู้สอนประมาณ 1-3 ครั้ง ในกรณีที่ผู้สอนเป็นผู้พูดให้ฟังจะต้องออกเสียงหรือพูดให้เป็นธรรมชาติด้วยความเร็วปกติ จากนั้นให้ผู้เรียนฝึกพูด หรือออกเสียงพร้อมกันตามตัวอย่าง ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนฝึกพร้อมกันทั้งห้องหรือแบ่งฝึกทีละครั้งห้องตามความเหมาะสม การฝึกในลักษณะนี้จะทำให้ทุกคนมีโอกาสฝึกด้วยตนเองพร้อมๆ กับได้เรียนรู้การออกเสียงหรือการพูดจากเพื่อนคนอื่นด้วย หลังจากฝึกพร้อมกันแล้วผู้สอนสุ่มเรียกผู้เรียนให้ฝึกทีละคน

ในขณะที่เดียวกันให้ผู้เรียนคนอื่นๆ ที่เหลือมีส่วนช่วย ผู้ที่ถูกเรียกให้ฝึกเดี่ยวได้ถ้าผู้เรียนคนนั้นมีปัญหาในการฝึก ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมแม้จะเป็นการฝึกทีละคนก็ตาม นอกจากนี้ผู้สอนต้องให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนแต่ละคนด้วย เพื่อให้ผู้เรียนรู้ว่าตนใช้ภาษาถูกต้องหรือไม่ นอกจากนี้ผู้สอนก็อาจตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนในด้านความหมายได้ โดยถามคำถามง่ายๆ ให้ผู้เรียนตอบสั้นๆ ว่า ใช่-ไม่ใช่ หรือ ถูก-ผิด เป็นต้น การฝึกแบบควบคุมนี้ เน้นที่ความถูกต้องของรูปแบบภาษาเป็นสำคัญ ฉะนั้นการฝึกในขั้นตอนนี้ควรใช้เวลาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

3. ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production / Free Practice)

การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจัดเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดขั้นตอนหนึ่งของการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ทั้งนี้เพราะการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเปรียบเสมือนตัวกลางที่เชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ภาษาในชั้นเรียนกับการนำภาษาไปใช้จริงนอกชั้นเรียน การฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารโดยทั่วไปจึงมีจุดประสงค์เพื่อให้ นักเรียนได้ลองใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะแนวทางเท่านั้น การฝึกใช้ภาษาในลักษณะนี้มีประโยชน์ในแง่ที่ช่วยให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้รู้ว่าผู้เรียนเข้าใจและเรียนรู้ภาษาไปแล้วมากน้อยเพียงไร ซึ่งการที่จะถือว่าผู้เรียนได้เรียนรู้แล้วอย่างแท้จริงก็คือ การที่นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เอง โดยอิสระ นอกจากนี้ผู้เรียนจะ ได้มีโอกาสนำความรู้ทางภาษาที่เคยเรียนมาแล้วใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ในการฝึกในขั้นนี้อีกด้วย เพราะผู้เรียนไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาตามรูปแบบที่กำหนดมาให้เหมือนดังการฝึกแบบควบคุม ซึ่งการได้เลือกใช้ภาษาเองนี้จะช่วยสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาเพื่อ - การสื่อสารให้แก่ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี วิธีการฝึกมักฝึกในรูปของการทำกิจกรรมแบบต่างๆ โดยผู้สอนเป็นผู้ริเริ่มหรือจัดการขั้นเริ่มต้นของกิจกรรมให้ เช่น อธิบายวิธีทำกิจกรรม ผู้สอนจะคอยแนะนำช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนมีปัญหาในการทำกิจกรรมและเป็นผู้ให้ข้อมูลป้อนกลับหรือ ประเมินผลการทำกิจกรรมในภายหลัง (จารุวรรณ ภูองทอง . 2539 : 13-41)

วีรชาติ ชัยเนตร (2541:10) กล่าวว่า การเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching) หรือ CLT เป็นวิธีการสอนที่สนับสนุนทฤษฎีภาษาและการเรียนรู้ภาษาซึ่งเน้นการใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสารกัน แนวคิดนี้เกิดขึ้นครั้งแรกที่ประเทศอังกฤษ เมื่อปลายปี ค.ศ.1960 เนื่องจากยุโรปในเวลานั้นมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาอังกฤษติดต่อสื่อสารกันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในตลาดแรงงานยุโรป (Richards and Rogers . 1986) แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนี้

เป็นวิธีการสอนที่มีบทบาทมากในปัจจุบัน เพราะจุดมุ่งหมายหลักของวิธีการสอน คือ ความสามารถในการสื่อสาร (Communicative Competence)

การเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching) มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางภาษาไปใช้กับการสื่อความหมายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สามารถใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมกับสภาพสังคม ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนี้ จึง ไม่เน้นเฉพาะการเรียนการสอนเฉพาะรูปแบบหรือโครงสร้างทางภาษาเท่านั้นแต่ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถวิสัยในการสื่อสารด้วย (Communicative Competence) การเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลางของการเรียนการสอน (Student Centered) การสอนจะเกิดประสิทธิภาพเต็มที่ถ้าผู้เรียน ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เพื่อฝึกการใช้ภาษาให้ใกล้เคียงกับสภาพการณ์จริงให้มากที่สุด ฉะนั้น กระบวนการปฏิสัมพันธ์ (Process of Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน หรือผู้เรียนกับผู้เรียน จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงจุดประสงค์ของการใช้ภาษา เนื้อหา สื่อการสอน ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียนที่จะเอื้อต่อการใช้ภาษาได้จริง (สุจิตรา ศาสตราวหา. 2541 : 6-7)

ในด้านของการจัดกิจกรรมเพื่อการสื่อสาร จะดำเนินการแสดงออกทางเนื้อหา (Content) มากกว่ารูปแบบทางภาษา (Form) กิจกรรมเพื่อการสื่อสารมีอยู่ 2 ชนิด (Little Wood. 1983 : 22) คือ

1. กิจกรรมที่จัดตามจุดประสงค์ที่จะสื่อสาร (Functional Communicative Activities) กิจกรรมนี้ จะเน้นที่จุดประสงค์ที่จะสื่อสารเพื่อจะสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในบางครั้งอาจไม่คำนึงถึงความถูกต้องทางไวยากรณ์มากนัก แต่จะดูว่า สามารถที่จะสื่อสารได้ในทันทีเมื่อจำเป็นได้ดีเพียงไร

2. กิจกรรมที่จัดเพื่อการปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social Interaction Activities) คือ กิจกรรมที่จัดเพื่อให้ใช้จริงกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม นอกจากผู้เรียนจะเลือกใช้ภาษาตามจุดประสงค์ที่จะสื่อสารแล้ว ผู้เรียนจะต้องคำนึงถึงการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันด้วย จากสภาพที่จำกัดในห้องเรียน ผู้สอนควรใช้บทบาทสมมติ หรือสถานการณ์จำลองเพื่อสร้างสถานการณ์ต่างๆ ในสังคมให้ฝึกการใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติที่สุด

ลักษณะของการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

ในด้านหลักสูตรภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาเพื่อวัตถุประสงค์ในการสอนแบบต่าง ๆ ดังนั้น หลักสูตรแบบสื่อสารจึงเป็นหลักสูตรที่เน้นจุดมุ่งหมายปลายทางการเรียนรู้ กล่าวคือ ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาทำอะไรได้เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้แล้ว นอกจากหลักสูตรที่เน้นจุดมุ่งหมายปลายทางการเรียนรู้แล้ว ยังต้องมีกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกันด้วย เช่น กิจกรรมจะต้องเข้ากับจุดประสงค์ของบทเรียน เป็นกิจกรรมที่มีจุดมุ่งหมายในการสื่อความหมายซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่มีอยู่จริงในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน มีการสร้างสถานการณ์เพื่อให้เกิดความจำเป็นในการสื่อความหมายขึ้น และกิจกรรมนั้นต้องมีลักษณะที่น่าสนใจโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกได้ตามต้องการ ให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ และต้องเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้รับรู้ผลหรือข้อมูลย้อนกลับ ส่วนการทดสอบและการประเมินผลก็ต้องสอดคล้องกับหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอน (อรุณี วิริยะจิตรา. 2532 : 71-109) ได้มีผู้เสนอลักษณะของการเรียนการสอนไว้หลายทัศนะ เช่น

เทลเลอร์ (Tayler. 1979 : 70) กล่าวว่า แนวการสอนเพื่อการสื่อสาร คือ การสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับภาษาที่จะเรียน นั่นคือ เรียนรู้ภาษาด้วยการใช้ภาษามากกว่าเรียนภาษาด้วยการศึกษาโครงสร้างของภาษา

ครัชเชนและเทอร์เรล (Krashen and Terrell. 1983 : unpagged) เสนอว่า การเรียนภาษาควรให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลทางภาษาที่สามารถเข้าใจได้ให้มากที่สุด และควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริงให้มากที่สุด การเรียนควรมีการแก้คำผิดให้น้อยที่สุดเพื่อที่การสื่อสารจะได้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และในชั้นเรียนควรให้ผู้เรียนทำเฉพาะกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการสื่อสาร ส่วนการฝึกตัวภาษานั้น ควรให้ผู้เรียนไปฝึกเองนอกชั้นเรียนจากแบบฝึกหัดที่เตรียมไว้ให้

มอร์โรว์ (Morrow. 1981 : unpagged) ได้ให้แนวคิด ขบวนการเรียนเพื่อการสื่อสารควรมีลักษณะดังนี้ คือ

1. สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ว่าผู้เรียนเรียนภาษาไปเพื่ออะไร การเรียนการสอนภาษาเป็นการฝึกทักษะเช่นเดียวกับการสอนว่ายน้ำหรือการเรียนดนตรี ดังนั้น การเรียนการสอนภาษาจึงต้องเรียนจนสามารถนำไปใช้ได้ไม่ใช่เรียนรู้เพียงวิธีการเท่านั้น
2. เน้นความเข้าใจเรื่องทั้งหมดมากกว่าความสามารถในการแยกวิเคราะห์รายละเอียดในการสื่อสารจริงเรามุ่งความสนใจไปที่เนื้อความที่สารนั้นต้องการจะสื่อ เช่น ในการสนทนา

โต้ตอบ เราฟังแล้วตีความข้อความทั้งหมดของผู้พูดว่าหมายถึงอะไร เราไม่ได้ฟังและตีความแต่ละประโยคของผู้พูด เพราะในการทำเช่นนั้นจะไม่สามารถช่วยให้เรามีความเข้าใจในเรื่องทั้งหมดได้

3. เน้นกระบวนการในการเรียนเท่ากับรูปแบบของภาษา การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร นอกจากจะให้ความสำคัญที่การสอนภาษาแล้ว ยังคงให้การเรียนการสอนนั้นมีความสอดคล้องกับกระบวนการที่เกิดขึ้นในการสื่อสารจริง ทั้งนี้เพื่อที่การสื่อสารที่เหมือนจริงจะเกิดขึ้นได้ในชั้นเรียน เหตุและปัจจัยที่ก่อให้เกิดการสื่อสารในชีวิตจริงมีหลายประการด้วยกัน เช่น

3.1 ความต้องการในการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน

3.1 ผู้สื่อสารมีโอกาสเลือกที่จะกล่าวอะไร และกล่าวอย่างไรในการสื่อความหมายตามปกติ

3.2 ผู้สื่อสารมีโอกาสทราบว่า การสื่อสารของตนประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการสื่อความหมาย

4. ให้ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ภาษา เนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้เดียวที่ต้องการเรียนรู้ ดังนั้น ในการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ผู้สอนจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ภาษาให้มากที่สุด การให้ผู้เรียนสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ให้เลือกใช้ภาษาตามที่ต้องการ และให้ประเมินการสื่อสารของตนเอง เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษา การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนรับผิดชอบการเรียนของตนเองเช่นนี้ ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องปรับบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนเสียใหม่ และต้องมีกิจกรรมและลักษณะการจัดกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษามากที่สุด

5. ไม่ถือว่าข้อผิดพลาดเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไขเสมอ การเรียนภาษาในอดีตเป็นการเน้นความถูกต้องของภาษาเป็นสิ่งสำคัญ ผู้สอนจะแก้ข้อผิดพลาดของผู้เรียนทุก ๆ ครั้ง การกระทำเช่นนี้ก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี เพราะทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่มั่นใจในการใช้ภาษา จึงพยายามหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอยู่เสมอ

กระบวนการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

กระบวนการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีองค์ประกอบ 3 ประการด้วยกัน (อรุณี วิริยะจิตรา. 2532 : 78-105) คือ

1. กิจกรรม
2. เทคนิคการสอน
3. บทบาทของผู้เรียนและผู้สอน

หากการเรียนการสอนมีกิจกรรมและเทคนิคที่เอื้อ ประกอบทั้งผู้เรียนและผู้สอนมีบทบาทที่เหมาะสม การเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารก็จะสามารถครอบคลุมเนื้อหา และดำเนินไปจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1. **กิจกรรม** มีบทบาทที่สำคัญมากในกระบวนการเรียนการสอน การเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจะเกิดขึ้นยากมาก หากกิจกรรมไม่เอื้อ กิจกรรมที่ดีขึ้นอยู่กับลักษณะของ กิจกรรมและลักษณะของการจัดกิจกรรม

ก. ลักษณะของกิจกรรมที่เอื้อต่อการสื่อสาร มีดังนี้คือ

1. กิจกรรมเข้ากับจุดประสงค์ของบทเรียน บทเรียนที่ดีควรมีจุดประสงค์ว่า เมื่อเรียนจบบทนี้ไปแล้ว ผู้เรียนจะสามารถทำอะไรได้บ้าง ดังนั้นกิจกรรมที่ทำในแต่ละบทจะต้องเกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ของบทเรียนนั้น ๆ และจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของบทเรียนที่วางไว้

2. กิจกรรมที่ดีควรมีจุดมุ่งหมายในการใช้ภาษาสื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่อยู่ในการสื่อสารจริงในชีวิตประจำวัน

3. กิจกรรมที่ดีควรมีการสร้างสถานการณ์ เพื่อให้เกิดความจำเป็นในการสื่อความหมายขึ้น โดยใช้หลักการให้ข้อมูลคนละตอนแก่ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่ม

4. กิจกรรมที่ดีควรให้ผู้สื่อความหมายได้รับข้อมูลย้อนกลับจากกันและกัน เพื่อจะได้ประเมินความสำเร็จในการสื่อสารของตนได้

5. กิจกรรมที่ดีควรมีเนื้อหาและวิธีการที่น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยและความถนัดของผู้เรียน กิจกรรมที่น่าสนใจจะมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่ผู้เรียนกำลังเรียนในวิชาอื่น หรือเป็นเรื่องราวที่เป็นที่สนใจ หรือเรื่องราวที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน กิจกรรมที่น่าสนใจจะทำให้ผู้เรียนมุ่งความสนใจไปที่สาร ไม่ใช่ที่รูปแบบของภาษา นอกจากนี้กิจกรรมที่ดีไม่ควรง่ายจนเกินไป ควรมีเนื้อหาทางภาษาอยู่ในระดับ $i + 1$ คือ อยู่ในระดับที่สูงกว่าระดับความสามารถทางภาษาที่ผู้เรียนมีอยู่เล็กน้อย

6. กิจกรรมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเนื้อหาหรือรูปแบบภาษาตามความต้องการของคนบ้าง

7. กิจกรรมที่ควรให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ในภาษา ประสบการณ์ ความรู้ในสาขาวิชา ฯลฯ มาช่วยในการตีความเพื่อจะได้อย่างน้อยอย่างหนึ่งได้ กิจกรรมเช่นนี้จะช่วยเชื่อมการเรียนรู้ในชั้นเรียนกับโลกภายนอก ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ของกิจกรรมและทำให้มีแรงจูงใจในการสื่อสารมากขึ้น

ข. ลักษณะของการจัดกิจกรรม ควรเป็นดังนี้ คือ

1. การจัดกิจกรรมแบบทำคนเดียว (Individual Work) กิจกรรมแบบนี้เสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน แต่ผู้เรียนจะขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กิจกรรมแบบทำคนเดียวเป็นงานที่ผู้เรียนแต่ละคนต้องคิดและทำด้วยตนเอง ดังนั้น จึงเป็นกิจกรรมที่สามารถจัดให้ตรงกับระดับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนได้ และทำให้ผู้สอนเห็นความสามารถและจุดอ่อนของผู้เรียนแต่ละคน

2. การจัดกิจกรรมแบบคู่ (Pair Work) กิจกรรมแบบนี้เสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เป็นงานที่ผู้เรียนจะต้องคิดและทำระหว่างผู้เรียนสองคน เป็นการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการใช้ภาษาในสถานการณ์ที่เหมือนจริง

3. การจัดกิจกรรมกลุ่มใหญ่ (Group Work) การจัดกิจกรรมแบบนี้มีจุดมุ่งหมายคล้ายกันกับกิจกรรมแบบคู่แต่ผู้เรียนในกลุ่มประกอบด้วยผู้เรียนไม่น้อยกว่า 3 คน และไม่ควรมากเกิน 6 คน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของกิจกรรมที่ทำ

4. การจัดกิจกรรมแบบทำร่วมกันทั้งชั้น (Class Work) กิจกรรมแบบนี้เสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนช่วยกันทำพร้อมๆ กันทั้งห้อง ผู้สอนสามารถชี้แนะและควบคุมกิจกรรมแบบนี้ได้มากกว่ากิจกรรมที่จัดในแบบอื่น ๆ

2. เทคนิคการสอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสาร ทั้งนี้เพราะหากเทคนิคการสอนไม่เอื้อแล้ว การเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารก็อาจไม่ประสบผลสำเร็จได้ Dulay, Burt และ Krashen (1982) ได้แนะนำเทคนิคการสอนไว้ดังนี้ คือ

2.1 ให้ผู้เรียนได้พบและได้ใช้ภาษาในการสื่อสารที่เหมือนจริงให้มากที่สุด การสื่อสารที่เหมือนจริง คือ การที่ผู้เรียนมุ่งความสนใจไปที่สารที่สื่อออกมาหรือสารที่ต้องการสื่อออกไป ไม่ใช่มุ่งความสนใจที่ตัวภาษา

2.2 ให้ผู้เรียนในระยะเริ่มต้นมีโอกาสปรับตัว

- 2.3 ใช้อุปกรณ์และสื่อช่วยสอนให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาได้ง่ายขึ้น
 - 2.4 หาวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกระหว่างเรียน และไม่ทำให้ผู้เรียนเสียน้ำ ผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เป็นผู้ใหญ่กลัวที่จะทำผิดท่ามกลางเพื่อน ๆ
 - 2.5 ควรมีกิจกรรมทางด้านไวยากรณ์สำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพราะผู้เรียนในวัยนี้ส่วนมากจะรู้สึกว่าได้เรียนภาษาใหม่ก็ต่อเมื่อได้เรียนกฎเกณฑ์ของภาษานั้น ๆ ด้วย นอกจากนี้ ผู้เรียนบางคนยังสามารถนำความรู้ด้านกฎเกณฑ์ภาษามาช่วยในการใช้ภาษาได้
 - 2.6 ควรศึกษาความสนใจของผู้เรียนและพยายามแทรกสิ่งที่ผู้เรียนสนใจไว้ในบทเรียน
 - 2.7 สร้างบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนไม่อายเวลาตอบผิด
 - 2.8 ในการสอนสนทนาควรให้ผู้เรียนได้พบบทสนทนาที่ผู้เรียนจะทำไปใช้ได้จริงในการใช้ภาษาในห้องเรียน
 - 2.9 พยายามให้ผู้เรียนได้เรียน โครงสร้างในภาษาตามลำดับที่เกิดขึ้นก่อนหลังโดยธรรมชาติ
 - 2.10 ไม่พยายามนำภาษาแรกมาเกี่ยวข้องกับ การเรียนภาษาอื่น
- Rajabhat Mahasarakham University**
3. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน มีเทคนิควิธีการดังนี้ คือ
 - 3.1 ผู้สอนเป็นผู้สร้างบรรยากาศในห้องเรียน
 - 3.2 ผู้สอนเป็นผู้เตรียมผู้เรียนให้พร้อมก่อนการเรียนรู้และเป็นผู้ให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียน โดยพยายามใช้ภาษาที่สอนเป็นเครื่องมือในการสื่อสารในห้องเรียน
 - 3.3 ผู้สอนคอยควบคุมการเรียน
 - 3.4 ผู้สอนคอยอธิบายจุดประสงค์ของบทเรียน และอธิบายวิธีการทำกิจกรรม
 - 3.5 ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาจากการทำกิจกรรมและจากเพื่อนร่วมชั้น ผู้สอนคอยกำกับรายการและให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการ ผู้สอนประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
 - 3.6 ผู้สอนอธิบายจุดประสงค์ของบทเรียนและอธิบายวิธีทำกิจกรรม ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาจากการทำกิจกรรมและจากเพื่อนร่วมชั้น ผู้สอนคอยกำกับเหตุการณ์และคอยให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้เรียนต้องการ ผู้สอนเป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้และให้ข้อมูลย้อนกลับ
 - 3.7 ผู้สอนอธิบายจุดประสงค์ของบทเรียนและอธิบายวิธีทำกิจกรรม ผู้เรียนเป็นผู้ใช้ภาษา

การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ ผู้เรียนจำเป็นจะต้องมีความสามารถทางภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Competence) ซึ่งหมายถึงความสามารถในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ความสามารถในการใช้ภาษาอย่างถูกต้องตามหลักภาษาศาสตร์ (Grammatical Competence) คือ มีความรู้เกี่ยวกับระบบเสียง (Phonology) ศัพท์ (Vocabulary) และไวยากรณ์ (Grammar) รู้ว่า ประโยคใดถูกผิดตามหลักไวยากรณ์ และสามารถใช้และแก้ประโยคนั้น ๆ ให้ถูกต้องได้

2. ความสามารถทางสังคมศาสตร์ (Sociolinguistic Competence) คือ ความสามารถในการใช้ภาษาอย่างถูกต้องตามระเบียบปฏิบัติสังคมที่หมายถึงสามารถในการเลือกใช้ภาษาอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบุคคลและโอกาสต่าง ๆ ได้

3. ความสามารถในการใช้ความสัมพันธ์ของข้อความ (Discourse Competence) คือ มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ระเบียบวิธีของความสัมพันธ์ระหว่างประโยค โดยใช้ความรู้ทางไวยากรณ์ และความสามารถในการเชื่อมโยงความหมายทางภาษาให้เข้ากันได้อย่างถูกต้อง มีความเข้าใจ และทำนายความข้างหน้าเกี่ยวกับรูปลักษณะของภาษาที่จะเกิดขึ้นในบริบท (Context) ได้

4. ความสามารถในการใช้กลวิธีในการสื่อความหมาย (Strategic Competence) คือ มีความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ ตลอดจนการใช้กริยาท่าทาง สีหน้า และน้ำเสียงประกอบในการสื่อความหมาย (อุไรวรรณ ปราบริปู . 2543 : 6-7 อ้างอิงมาจาก Richards and Rodgers. 1988 : 71 ; Citing Canale and Swain. 1980 : unpagged)

ขั้นตอนการสอนเพื่อการสื่อสาร

ผู้สอนในฐานะผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ควรมีการวางแผนการสอนและเตรียมบทเรียนตามขั้นตอนการสอนเพื่อการสื่อสาร 4 ขั้นตอน ดังนี้ (Johnson and Morrow.1981 : 72)

1. การตั้งจุดประสงค์ (Setting Objectives) ซึ่งอาจตั้งจุดประสงค์ปลายทาง (Terminal Objectives) และจุดประสงค์นำทาง (Enabling Objectives) ในการสอนทักษะเพื่อการสื่อสารนั้น เน้นการสื่อความหมายทางภาษาให้ถูกต้องเหมาะสม

2. การดำเนินการสอน (Presentation) ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายในเรื่องที่สอนอย่างชัดเจน โดยการทำความเข้าใจในบริบท (Contextualisation) ซึ่งการทำ

ความกระจ่างในบริบทในแนวการสอนเพื่อการสื่อสารนี้ จะสอนเพื่อการสื่อความหมายทางภาษา ผู้สอนจะชี้ให้เห็นว่า ประโยคนี้ใครพูดกับใคร พูดเรื่องอะไร พูดเมื่อไร พูดที่ไหน เป็นพิธีการหรือไม่ ถูกต้องเหมาะสม และเป็นที่ยอมรับในสังคมหรือไม่

3. การฝึก (Practice) เป็นการฝึกเกี่ยวกับตัวภาษา โดยการสร้างสถานการณ์ให้เหมือนจริง การฝึกในลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจจริงๆ ว่า ใครจะเป็นผู้ใช้ประโยคเหล่านี้กับใคร เมื่อไร ที่ไหน อย่างไร ในการฝึกตัวภาษาในขั้นนี้ ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนพูดตามทั้งชั้น หรือเป็นรายบุคคล จับคู่ เป็นกลุ่มใหญ่ โดยให้ผลัดกันถามตอบแสดงความคิดเห็น ผู้สอนจะตรวจแก้ไขให้ทันทีเมื่อมีความเข้าใจผิดเกิดขึ้น

4. การถ่ายโอน (Transfer) เป็นการเลือกการฝึกการใช้ภาษาโดยมีผู้สอนคอยช่วยเหลือผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม อาจมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ซึ่งกันและกันโดยการใช้ภาษาที่เรียนมาแล้วอย่างเสรี และการใช้ภาษาในช่วงที่นานขึ้นกว่าเดิม โดยการแสดงบทบาทสมมติ หรือเล่นเกมต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ใช้ภาษาสื่อสารได้เต็มที่ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ผู้เรียนสามารถนำภาษาที่เรียนในห้องเรียนออกไปใช้ในสถานการณ์ที่เป็นจริงในชีวิตประจำวัน นอกห้องเรียนได้ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ในการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสาร การฝึกให้ผู้เรียนเข้าใจข้อความที่ได้ฟัง/อ่าน จึงควรเป็นไปตามขั้นตอนที่คล้ายคลึงกับการรับสารจริง ในการฝึกนี้ผู้สอนอาจดำเนินการสอนตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ (อรุณี วิริยะจิตรา. 2532 : 128 - 136) คือ

- ก. ขั้นตอนการสอนระยะก่อนอ่าน/ฟัง
- ข. ขั้นตอนการสอนระหว่างอ่าน/ฟัง
- ค. ขั้นตอนการสอนระยะหลังอ่าน/ฟัง

ก. ขั้นตอนการสอนระยะก่อนอ่าน/ฟัง การสอนขั้นนี้เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจใคร่รู้ในเนื้อหา ตลอดจนเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการรับสารนั้น โดย

1. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจใคร่รู้ในเนื้อหาของเรื่องที่จะอ่าน/ฟัง การกระทำเช่นนี้ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้
2. เตรียมผู้เรียนล่วงหน้า เพื่อให้มีความพร้อมในการรับสารนั้นเพื่อที่ผู้เรียนจะได้เข้าใจสารนั้นได้ง่ายขึ้น

ข. ขั้นตอนการสอนระหว่างอ่าน/ฟัง การสอนในระยะนี้เป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนสื่อความหมายจากสารที่ได้อ่านหรือฟัง โดยให้ผู้เรียนทราบก่อนว่าจุดมุ่งหมายในการ

อ่าน/ฟังคืออะไรแล้วจึงให้ผู้เรียนหาข้อมูลต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่มีไว้ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง ผู้สอนจะช่วยก็ต่อเมื่อผู้เรียนต้องการเท่านั้น คือ

1. การให้จุดมุ่งหมายในการอ่าน/ฟังแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีเหตุผลในการอ่าน/ฟังนั้น ๆ และเพื่อที่ผู้เรียนจะได้กำหนดกลยุทธ์ในการอ่าน/ฟังได้ถูกต้อง
2. การให้ผู้เรียนหาข้อมูลต่างๆจากสารด้วยการอ่าน/ฟังด้วยตนเองตามจุดมุ่งหมายที่มีไว้

ก. **ขั้นตอนการสอนระยะหลังอ่าน/ฟัง** การสอนในระยะนี้เป็นการสอนที่ให้ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้รับการอ่าน/ฟังมาประกอบกับความรู้ ความคิด และความเห็นของผู้เรียน เพื่อนำไปใช้ในการทำกิจกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ ที่มีอยู่ในจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ เช่น นำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ และ/หรือนำข้อมูลที่รับมาใช้ในการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือนำข้อมูลที่นำมาใช้ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้น

จากการสอนเพื่อการสื่อสาร จะเห็นได้ว่าเป็นการสอนที่เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน และสามารถสรุปหลักในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน ได้ดังนี้ (รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์, 2541: 31 - 38)

1. ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) ได้แก่ การศึกษาทำความเข้าใจ คิด วิเคราะห์ ตีความ แปลความ และสร้างความหมายแก่ตนเอง
2. ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและได้เรียนรู้ต่อกันและกัน แลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ความคิด และประสบการณ์แก่กันและกันมากที่สุด (Interaction)
3. ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด (Participation)
4. ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการทำงานอย่างเป็นระบบควบคู่ไปกับผลงานหรือข้อความรู้ที่สรุปได้ (Process / Product)
5. ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน (Application)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกกระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อใช้ในการทดลอง เพราะวิธีการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารถือเป็นวิธีที่สำคัญที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน และมั่นใจในการใช้ภาษา และสามารถยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนได้

กระบวนการพัฒนาทักษะการอ่าน

1. ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นการแปลความหมายของอักษรออกเป็นเสียง ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการอ่านไว้หลายทัศนะ เช่น

เดอชองท์ (Dechant. 1967 : 11) ได้กล่าวว่า การอ่านไม่ใช่เพียงความเข้าใจในสัญลักษณ์ หรือการออกเสียง หรือการรับความหมายจากตัวหนังสือเท่านั้น แต่ผู้อ่านจะได้รับการกระตุ้นจากตัวหนังสือและจะปรับความหมายของตัวหนังสือเหล่านั้นให้เข้ากับความหมายที่ผู้อ่านมีอยู่แล้ว ดังนั้น การอ่านจึงเป็นการให้ความหมายแก่ตัวหนังสือมากกว่าการรับความหมายจากตัวหนังสือ

ฟรีส (Fries. 1968 : 131) นักภาษาศาสตร์อีกผู้หนึ่ง ได้ให้ความหมายของการอ่านว่าเป็นการตอบสนองสัญลักษณ์ทางภาษา ซึ่งเป็นตัวแทนของภาษาพูด และหัวใจของการอ่านอยู่ที่การเข้าใจความหมายของคำ

ซินท์ซ (Zintz. 1980 : 5) ให้คำจำกัดความว่า

การอ่าน คือ การถอดคำศัพท์ที่เขียนออกมาเป็นคำพูด การอ่านคือความเข้าใจภาษาของผู้เขียนขึ้นเป็นตัวหนังสือ

การอ่านเป็นความสามารถที่จะเข้าใจความหมายที่เขียนขึ้นมาแต่ละบรรทัด ซึ่งผู้อ่านไม่ต้องไปสนใจกับรายละเอียดแต่จะต้องสามารถจับใจความสำคัญจากกลุ่มคำซึ่งสื่อความหมาย

การอ่าน คือ ความสามารถในการรับสารที่ผ่านสื่อต่างๆ เข้าใจสาร ตีความ ได้ถูกต้อง และสามารถสื่อสารได้ ดังที่ นภกรณ์ อัจฉริยะกุล และ รุ่งนภา พิตรปรีชา (2537 : 342) กล่าวสรุปได้ว่า ความหมายของการอ่านของนักนิเทศศาสตร์ หรือนักสื่อสารมวลชน คือ การที่มนุษย์สามารถรับสารที่ผ่านสื่อต่างๆ ได้ เช่น สื่อการเขียน สื่อการพูด สื่อสัญลักษณ์ การใช้ภาษาท่าทาง สัญลักษณ์จรรยาจรต่างๆ การส่งสารด้วยคลื่นไฟฟ้าของคนในสมัยโบราณ หรืออาจมีแต่การเคลื่อนไหวของร่างกาย ภาพเขียน การแต่งกาย ฯลฯ เหล่านี้ล้วนเป็นสื่อหรือช่องทางที่ทำให้ผู้รับสารสามารถตีความ และทำความเข้าใจในสารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสารได้

แฮริส (Harris. 1970 : 3) ได้กล่าวถึงความหมายของการอ่านว่า การอ่าน คือ การแปลความหมาย

วณิ ฐาปนวงศ์ตานติ (2520 : 3) กล่าวว่า “การอ่าน คือ การถ่ายทอดความหมายจาก

ตัวหนังสือเป็นแนวคิดและจับใจความสำคัญของผู้เขียนได้ สามารถรวบรวมความได้รวดเร็วถูกต้อง”

ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์ (2537 : 10) กล่าวว่า “การอ่าน คือ การรับรู้ความหมายของเรื่องราวที่บันทึกไว้ด้วยตัวหนังสือ”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 (2538 : 940) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า “อ่าน ก. ว่าตามตัวหนังสือ ออกเสียงตามตัวหนังสือ , ดูหรือเข้าใจความจากตัวหนังสือ , สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ , คิด , นับ , (ไทยเดิม)”

การอ่านเป็นการถ่ายทอดความคิดและความรู้ของผู้เขียนให้กับผู้อ่านบันทึก (2532 : 2) กล่าวเพิ่มเติมว่า การอ่าน เป็นการสื่อความหมายที่จะถ่ายทอดความคิด ความรู้จากผู้เขียน (ผู้สื่อ) ถึงผู้อ่าน การอ่านลักษณะนี้ เรียกว่า “อ่านเป็น” ผู้อ่านยอมเข้าใจถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน โดยอ่านแล้วสามารถประเมินผลของสิ่งที่อ่านแล้วได้ด้วย

การอ่านอาจไม่จำเป็นต้องมองเห็น แต่สามารถเข้าใจจากการสัมผัส เช่น คนตาบอดอ่านอักษรเบรลล์ ศิริพร ลิ้มตระกูล (2534 : 37) กล่าวยืนยันว่า การอ่านมิได้กระทำโดยสายตาจริง ๆ การอ่านเป็นกระบวนการความคิดด้วยสมอง สายตาเป็นส่วนขยายสมองในสายพานถ่ายทอดความหมายไปสู่สมอง (คนตาบอดก็อ่านได้เพราะเขาฝึกนิ้วมือแทนตา มือของเขาจะเป็นสายพานของสมอง)

จากการให้ความหมายของนักวิชาการดังกล่าว พอสรุปเกี่ยวกับการอ่านได้ว่า การอ่านเป็นการถ่ายทอดความหมายจากตัวหนังสือของผู้เขียนให้กับผู้อ่าน ซึ่งการอ่านไม่จำเป็นต้องมองเห็น ดังเช่นคนตาบอดสามารถอ่านอักษรเบรลล์ได้

2. ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เด็กจนโต ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การอ่านถือเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนการสอน นักเรียนนักศึกษาจะสามารถเล่าเรียนได้เก่งจนประสบผลสำเร็จในชีวิตก็ต้องเริ่มจากการอ่านเพื่อช่วยในการค้นคว้า เขียนรายงาน ทำการบ้าน เป็นคู่มืออ่านประกอบการเรียนการสอนทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร ครูอาจารย์ ผู้สอน จำเป็นจะต้องอ่านเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการสอนอยู่ตลอด

ปัจจุบันเป็นโลกของข่าวสารข้อมูล มีหนังสือพิมพ์ และสื่อต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย รวมทั้งสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ความรู้ใหม่ ๆ แนวความคิด และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่จะต้องติดตามให้ทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้น การอ่านจึงมีความจำเป็นเพิ่มมากขึ้น และจะต้องพัฒนาการอ่านได้

รวดเร็ว รู้จักเลือกเรื่องที่จะอ่าน เข้าใจในสัญลักษณ์ของสื่อต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีจะทำให้มนุษย์สามารถปรับตัวให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีความรู้ความสามารถที่จะเอาชนะธรรมชาติและโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ที่มีโรคใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ มนุษย์จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าวิจัยอยู่ตลอดเวลา การอ่านจะทำให้เป็นคนทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ รู้จักรักษาสิทธิของตน รักษาสุขภาพ ปรับปรุงคุณภาพชีวิต มีมนุษยสัมพันธ์และคุณธรรม กระทำตนให้เป็นพลเมืองดีของประเทศ

ในขณะเดียวกัน คนที่อ่านหนังสือไม่ได้ หรือไม่อ่าน จะมีความลำบากมากในการดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้อย่างมีความสุข จึงถูกเอารัดเอาเปรียบต่าง ๆ นานา ถูกรุกรอนสิทธิต่าง ๆ ได้รับความดูถูกเหยียดหยาม และถูกหลอกลวงได้ง่าย โดยเฉพาะการหลอกลวงเนื่องจากไม่ค่อยจะได้อ่านข่าวที่มีการหลอกลวงจากกลุ่มมิจฉาชีพต่างๆ ในรูปแบบหลายรูปแบบที่จะต้องศึกษาไว้เพื่อจะได้ระมัดระวังตัว และป้องกันตัวเองได้ด้วยไหวพริบของตนเอง

ดังนั้น การอ่านจึงเป็นทักษะที่สำคัญมากอีกทักษะหนึ่ง ที่ผู้เรียนควรฝึกฝนไว้เพื่อช่วยพัฒนาไหวพริบของตนเอง เพราะโลกปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการก้าวหน้าไปมาก เราจึงควรอ่านเพื่อติดตามสื่อต่าง ๆ เสมอ เพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถให้ก้าวทันโลก และเหตุการณ์ปัจจุบัน

3. กระบวนการอ่านและการสร้างความสามารถในการอ่าน

การอ่านเป็นกระบวนการรับสารและส่งสารอย่างมีระบบ โดยมีความคิดเป็นแกนกลาง และมีเป้าหมายในการอ่าน

กระบวนการในการรับสารและส่งสาร มีดังนี้ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2542 : 15)

1. การมองเห็นตัวอักษร คำ ข้อความ หรือสัญลักษณ์
2. การอ่านออก หรือ อ่านได้
3. การเข้าใจความหมายของอักษร คำ ข้อความ ประโยค ถ้อยคำ ส่วนวน หรือสัญลักษณ์ สามารถตีความวิเคราะห์วิจารณ์และสังเคราะห์ได้
4. การนำไปใช้ให้ถูกกับวัตถุประสงค์

ฮาฟเนอร์และจอลลี (Hafner and Jolly. 1982 : 4 - 8) กล่าวว่า “การอ่านเป็น กระบวนการทางความคิดจากการถอดข้อความจากตัวหนังสือ เมื่อเข้าใจความคิดจากสารที่ผู้เขียนส่งมาให้ตีความก็นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์”

กระบวนการอ่าน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2542 : 15)

1. อ่านออก อ่านได้ รู้จักคำศัพท์ต่าง ๆ อ่านออกเสียงได้ถูกต้อง
2. เข้าใจความหมายของคำ วลี และประโยค ตีความได้ สรุปได้
3. รู้จักใช้ความคิด สามารถวิเคราะห์วิจารณ์ และออกความคิดเห็น อาจจะขัดแย้งหรือเห็นด้วยกับความคิดของผู้เขียนอย่างมีเหตุผล
4. นำไปใช้ นำไปประยุกต์ หรือ ตัดแปลง เช่น นำเอาคำพูด ข้อคิด และถ้อยคำสำนวนต่าง ๆ ไปใช้ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

เนื่องจากการอ่านเป็นทักษะ (skill) อย่างหนึ่งที่สามารถฝึกฝนได้ ดังนั้นการสร้างความสามารถในการอ่านจะต้องฝึกให้เกิดทักษะ 5 ชั้น คือ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2542 : 45)

1. อ่านออก เกิดจากการเรียนรู้และได้รับการฝึกฝนตั้งแต่เด็ก ๆ ให้สามารถอ่านออกจากการเรียนรู้หลักเบื้องต้นของการอ่านตั้งแต่เด็ก ๆ การอ่านออกตั้งแต่เล็ก ๆ จะฝึกอ่านตั้งแต่การอ่านออกเสียงเพื่อจะได้รู้ว่าอ่านออกหรือไม่

2. อ่านคล่อง หมายถึง การอ่านที่ออกเสียงชัดเจนถูกต้องตามอักขรวิธี ตลอดจนการเว้นวรรคตอนถูกต้อง แต่ถ้าเป็นการอ่านในใจซึ่งเป็นการอ่านในระดับที่สูงขึ้นต้องมีความสามารถอ่านได้คล่องแคล่วและรวดเร็ว

3. อ่านเข้าใจเนื้อเรื่อง จับใจความสำคัญได้ สามารถสรุปได้ ได้รับความรู้จากสิ่งที่อ่าน สามารถตอบคำถามได้ และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

4. อ่านแล้วสามารถวิเคราะห์ได้ สามารถแยกแยะชนิดของข้อความได้ คือ สามารถแยกข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็นได้ สามารถเข้าใจความคิดและปรัชญาของผู้เขียนได้

5. อ่านแล้วสามารถตีความหรือสามารถวิจารณ์ได้ “วิจารณ์หรือตีความ คือ พิจารณาว่าผู้แต่งส่งสารอะไรมายังผู้อ่าน” อ่านแล้วสามารถวิจารณ์ได้ ซึ่งจะเรียกว่า เป็นการอ่านแบบสังเคราะห์ก็ได้ เพราะการอ่านระดับนี้จะนำความรู้ความคิดเห็นจากการอ่านหนังสือหลาย ๆ เล่มมาพิจารณา แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่อ่าน ซึ่งอาจจะมีความคิดเห็นตรงกันกับผู้เขียน หรือขัดแย้งกันกับผู้เขียน แต่ต้องมีเหตุผลที่สามารถชี้แจงได้ การฝึกทักษะให้มีความสามารถในการอ่านหรือให้มีศิลปะในการอ่าน (the art of reading) นั้น จะต้องได้รับการฝึกฝนมาตั้งแต่เด็ก ๆ “เพราะการอ่านหนังสือ ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่ฝึกฝนกันได้” (ชลธิรา กลัดอยู่. 2517 : 14) ถึงแม้ผู้อ่านจะเข้าใจการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพเพียงไร ถ้าจะเป็นนักอ่านที่เก่งได้จะต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจนกลายเป็นนิสัยสามารถอ่านได้เป็นอัตโนมัติทั้งความเร็วและความเข้าใจ

ดังนั้น เราควรรู้จักกระบวนการอ่านและวิธีการสร้างความสามารถในการอ่าน เพื่อช่วยเสริมให้การอ่านมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะถ้าเรารู้จักกระบวนการอ่านเป็นขั้นตอน แล้วฝึกทักษะเพื่อสร้างความสามารถในการอ่านได้แล้ว การอ่านของเราก็จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากข้อมูลข้างต้น ทำให้สามารถแบ่งขั้นตอนในการอ่านได้ ดังนี้คือ

1. อ่านออก อ่านได้
2. เข้าใจความหมายที่อ่าน
3. สามารถวิเคราะห์วิจารณ์สิ่งที่อ่าน ซึ่งการออกความเห็นนี้อาจจะเป็น การเห็นด้วย หรือขัดแย้งกับข้อความที่อ่าน ก็ได้
4. สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่าน ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยอาจนำไปใช้โดยตรง หรือประยุกต์ ดัดแปลง ก่อนนำมาใช้

4. ประสิทธิภาพในการอ่าน

ประสิทธิภาพในการอ่าน หรือความสามารถในการอ่าน(Reading efficiency) นั้น ประกอบด้วย (ฉวีวรรณ อุทากินันท์. 2542 : 17 - 19)

1. อ่านได้ถูกต้องตามตัวสะกดการันต์ และอ่านออกเสียงถูกต้องตามอักขรวิธี
2. ไม่มีนิสัยเสียในการอ่าน (Bad habit) ซึ่งทำให้อ่านช้า เช่น ลอยหน้าหรือสายหน้าไปด้วยเวลาอ่าน ทำปากขมบวมขมิบเวลาอ่านในใจ ใช้นิ้วแตะน้ำลายทุกครั้งเวลาเปิดหน้าหนังสือ ใช้นิ้วชี้ไปด้วยเวลาอ่าน และการอ่านย้อนกลับไปกลับมา เป็นต้น
3. อ่านได้รวดเร็ว (Speed reading) รู้จักกวาดสายตา (Scanning) อย่างรวดเร็ว และรู้จักอ่านข้ามคำ (Skimming) เพื่อเลือกหยิบความ เช่น การอ่านข่าวพาดหัว (Head-line) การอ่านวรรณคดี (Lead) และการอ่านสารบัญญ (Contents) เป็นต้น
4. มีสมาธิ (Concentration) ในการอ่าน
5. เข้าใจเรื่องที่อ่าน (Comprehension) ได้อย่างรวดเร็ว จับใจ ถูกต้อง
6. จับใจความสำคัญได้ (Main idea)
7. มีวิจารณ์ญาณในการอ่าน อ่านแล้วสามารถวิเคราะห์ (Analizing) แยกข้อคิดเห็น (Opinion) ออกจากเท็จจริง (Fact) ได้จากข้อความที่มีข้อเท็จจริงและผู้เขียน ได้แสดงข้อคิดเห็นไว้ด้วย อ่านแล้วสามารถประเมินค่า (Evaluation) สิ่งที่อ่านได้อย่างเที่ยงธรรม สามารถวิจารณ์ (Criticism / Review) แสดงความคิดเห็น กลวิธีการเขียน แนวการเขียน เนื้อเรื่อง ภาพประกอบ ตัวละครของงานเขียนนั้น ได้อย่างถูกหลักวิชาการและสามารถตีความ (Interpretation) ได้

อย่างถูกต้อง ตลอดจนการตีความระหว่างบรรทัด (Reading between the lines) คือ อ่านแล้วสามารถเข้าใจความหมายที่ซ่อนเร้นระหว่างบรรทัดได้

8. อ่านแล้วเกิดความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) ในแนวการเขียน ตำนวนรูปแบบ และศิลปะการประพันธ์ จนเกิดแรงบันดาลใจสร้างงานใหม่ขึ้นมา นอกจากนั้นความคิดสร้างสรรค์อาจเกิดจากการรู้จักสังเคราะห์ (Synthesis) คือ การรวบรวมความคิดที่มีอยู่ทั้งหมดของผู้อ่านเข้ากับความคิดใหม่ที่ได้จากการอ่านมาพัฒนางานของตน หรือสร้างงานใหม่ขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นทั้งงานเขียน สิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ และการผสมพันธ์ไม้ดอกไม้ประดับใหม่ ๆ เป็นต้น

9. อ่านแล้วได้ความรู้ (Knowledge) สามารถจดจำได้และเข้าใจความหมายอย่างถูกต้อง สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ทั้งในการศึกษาเล่าเรียน และในชีวิตประจำวันได้ ทั้งการพูด เขียน และปฏิบัติ (Application)

10. อ่านแล้วสามารถอธิบายได้และปฏิบัติตามขั้นตอนที่ได้อธิบายไว้ในหนังสือได้

11. อ่านแล้วสามารถตอบคำถามจากหนังสือที่อ่านได้

12. อ่านแล้วสามารถสรุปได้ (Summarizing)

13. อ่านแล้วรู้จักบันทึกไว้ (Taking notes)

14. อ่านโดยรู้จักใช้ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ เลือกอ่านคำศัพท์ ชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ บทที่ และหัวข้อเรื่องที่สำคัญ ทำให้เข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างรวดเร็ว และไม่เสียเวลาอ่านทั้งหมด สำหรับหนังสือที่ต้องการค้นเฉพาะข้อความสำคัญ หรือสำหรับหนังสือบางเล่มที่ไม่น่าสนใจ ทำให้สามารถอ่านหนังสือได้เป็นจำนวนหลาย ๆ เล่มในระยะเวลาอันสั้น

15. มีเทคนิคการอ่านหนังสือแต่ละประเภทได้อย่างรวดเร็ว เช่น การอ่านหนังสืออ้างอิงโดยทั่วไป การอ่านหนังสืออ้างอิงแต่ละชนิด การอ่านหนังสือวรรณคดีโดยทั่วไป การอ่านหนังสือสารคดีแต่ละประเภท การอ่านหนังสือนวนิยาย เรื่องสั้น การอ่านวารสาร และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ดังนั้น การอ่านที่มีประสิทธิภาพ จะต้องอ่านได้ถูก ทั้งอักขระ การออกเสียง และสามารถจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน ไม่มีนิสัยเสียในการอ่าน เช่น ใช้มือชี้ไปด้วยเวลาอ่าน และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งด้านการศึกษา และชีวิตประจำวัน

5. แนวการสอนอ่านภาษาอังกฤษ

การสร้างความสามารถในการอ่าน ยังมีรูปแบบหรือกระบวนการหลายรูปแบบ และมีหลักหรือทฤษฎีมากมายหลายประการ

ได้มีการคิดแนวการสอนภาษาอังกฤษทั้งในการสอนอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ และเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ โดยยึดหลักการอ่านจำลองทั้ง 3 ประเภท ดังนี้ (วิสาข์ จิตวิตร. 2541 : 29)

ตารางที่ 1 แสดงแบบจำลองและแนวการสอนอ่านที่สำคัญ ๆ

แบบจำลองการอ่าน	แนวการสอนอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่	แนวการสอนอ่านภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ
แบบจำลองการอ่านที่ผู้อ่านใช้กระบวนการอ่านในระดับพื้นฐานไปสู่กระบวนการอ่านในระดับสูง (Bottom Up Model of Reading)	แนวการสอนแบบจุลทักษะ (Subskill Approach) แนวการสอนแบบเน้นทักษะ (Skill Approach)	แนวการสอนอ่านแบบฟัง-พูด (Audiolingualism)
แบบจำลองการอ่านที่ผู้อ่านใช้กระบวนการอ่านในระดับสูงไปสู่กระบวนการอ่านในระดับพื้นฐาน (Top-Down Model of Reading)	แนวการสอนแบบมหภาษา (Whole Language Approach)	แนวการสอนเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach)
แบบจำลองการอ่านแบบปฏิสัมพันธ์ (Model of Interactive Reading)	แนวการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Approach)	แนวการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Approach)

1. แนวการสอนแบบจุลทักษะ (Subskill Approach) หรือแนวการสอนที่เน้นการออกเสียง (Phonic Approach)

แนวการสอนแบบจุลทักษะ หรือแนวการสอนที่เน้นการออกเสียงนี้ นิยมใช้กันในการสอนอ่านในระยะเริ่มต้น แนวการสอนนี้ได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เน้น

พฤติกรรมหรือการสร้างสมนิสัย (Behaviorist Theory) ซึ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนภาษาได้โดยการเลียนแบบหรือทำอะไรซ้ำ ๆ โดยไม่ต้องคิด

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้ คือ การเรียนอ่านควรเน้นจากจุดย่อยมาสู่จุดใหญ่ โดยเชื่อว่า ทักษะการอ่านนั้นเรียงจากต่ำไปสูงอย่างเป็นลำดับ ดังนั้น ผู้อ่านควรเรียนทักษะในระดับต่ำก่อนที่จะเรียนทักษะในระดับสูง

แนวการสอนแบบจุดทักษะ หรือทักษะที่เน้นการออกเสียง เป็นไปตามแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพประกอบ 4 แบบจำลองของแนวการสอนแบบจุดทักษะ

(ที่มา : Goodman, Watson & Burke, 1987 : 132)

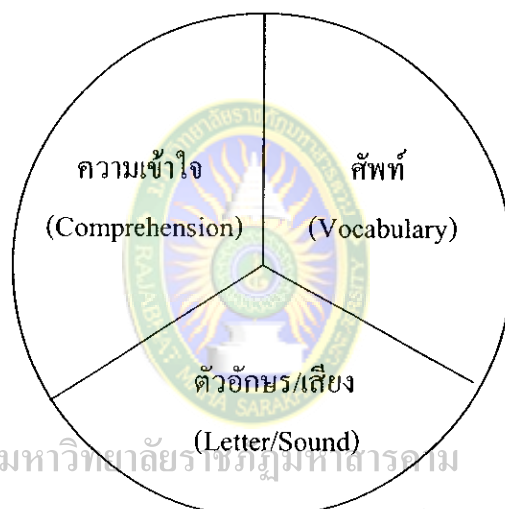
สรุปได้ว่า ผู้อ่านต้องสามารถอ่านออกเสียงพยัญชนะ คำ ก่อนที่จะสะกดคำและรู้ความหมายของคำ

2. แนวการสอนแบบเน้นทักษะ (Skill Approach) หรือ แนวการสอนที่เน้นการสอนศัพท์

แนวการสอนแบบเน้นทักษะนี้ เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการสร้างแบบเรียนในการอ่าน (Basal Readers) แบบเรียนนี้ ประกอบด้วย บทอ่าน คู่มือครู แบบฝึกหัดในการอ่าน และแบบทดสอบย่อย พร้อมกับบทอ่านเสริม ผู้เขียนแบบเรียนใช้แนวการสอนหลายๆ แบบ เช่น สอนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวอักษร กฎเกณฑ์ในการออกเสียง สอนศัพท์ก่อนที่

จะสอนบทอ่าน โดยใช้บัตรคำ โดยไม่สอนคำประกอบกับตัวอย่างประโยค บทอ่าน ที่คัด
เลือกมาจะมีการดัดแปลงให้ง่าย หรือตรงกับจุดประสงค์ในการสอน

แนวการสอนแบบนี้ ประกอบด้วยสัดส่วนของทักษะการสอน เสียง ศัพท์ และความ
เข้าใจ ในปริมาณที่เท่าๆ กัน ดังในแผนภูมิ

Rajabhat Mahasarakham University

ภาพประกอบ 5 แบบจำลองของแนวการสอนแบบเน้นทักษะ

(ที่มา : Goodman, Watson & Burke, 1987 : 133)

3. แนวการสอนแบบฟัง - พูด (Audiolingualism)

แนวการสอนแบบฟัง - พูด เป็นแนวการสอนที่นิยมในการสอนภาษาอังกฤษเป็น
ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ซึ่งประเทศอเมริกาต้องฝึก
บุคลากรทางทหารให้เชี่ยวชาญภาษาต่างประเทศหลายๆ ภาษา

แนวการสอนแบบฟัง - พูดนี้ คล้ายกับแนวการสอนแบบจลทักษะ คือ ได้รับอิทธิพล
จากทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เน้นพฤติกรรม หรือการสมนัสัย (Behaviorist Theory) ที่เชื่อว่า
แรงกระตุ้น (Stimulus) ทำให้คนหรือสัตว์เปลี่ยนพฤติกรรมและเกิดการ ได้ตอบ (Response)
และถ้ามีการเสริมแรงในแง่บวก พฤติกรรมนั้นจะเกิดขึ้นบ่อยครั้ง แต่ถ้าได้รับการเสริมแรงใน
แง่ลบ พฤติกรรมอาจจะไม่เกิดขึ้นอีก เช่นเดียวกับการสอนภาษา การสอนภาษาเปรียบเสมือน
แรงกระตุ้นให้ผู้เรียน ได้ตอบหรือสื่อสาร ซึ่งจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การเสริมแรง

คือ คำชมเชย หรือ ความพอใจที่ตนเองสามารถใช้ภาษาได้ ดังนั้นการฝึกพูดซ้ำๆ จะทำให้ผู้เรียนพูดได้โดยอัตโนมัติเป็นนิสัย

แนวการสอนนี้ มีลักษณะตามแบบจำลองการสอนที่เน้นทักษะพื้นฐานไปสู่ทักษะในระดับสูง ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อแนวการสอนนี้ คือ กลุ่มที่เน้นโครงสร้างภาษา (Structuralist) ซึ่งบรรยายภาษาตั้งแต่ระบบเสียง คำ และประโยค ดังนั้นในการสอนจะเริ่มค้นในลักษณะเดียวกันคือให้นักเรียนเรียนระบบเสียงก่อน แล้วจึงเรียน โครงสร้างไวยากรณ์ และศัพท์ตามลำดับ

หลักการสอนอ่านตามแนวการสอนฟัง - พูด

1. เนื่องจากแนวการสอนฟัง - พูดนี้ เน้นความสำคัญของภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน การสอนส่วนใหญ่จะเน้นกิจกรรมการพูดเพื่อให้นักเรียนสามารถพูดภาษาได้อย่างคล่องแคล่ว บทอ่านจึงเป็นเสมือนสิ่งที่เสริมแรงในการเรียน โครงสร้างภาษาและศัพท์ซึ่งช่วยให้พูดได้ดีขึ้นเท่านั้น (Silberstein, 1987 : unpage) ดังนั้น ในหนังสือแบบเรียนที่ใช้แนวการสอนนี้จะเริ่มด้วย การสอนบทสนทนาและฝึกศัพท์โครงสร้างภาษา หลังจากนั้นให้อ่านเนื้อเรื่องที่สอนศัพท์หรือ โครงสร้างไวยากรณ์เช่นเดียวกันเพื่อเป็นการย้ำหรือเสริมสิ่งที่ได้ฝึกพูดมาแล้ว

2. การอ่านเป็นทักษะที่ผู้อ่านเพียงแต่ดูซึมสิ่งที่อ่าน หรือรับความหมายทางภาษา (Receptive Skill) โดยไม่ต้องโต้ตอบหรือทำกิจกรรมอื่นๆ แต่ทักษะการพูดนั้น ผู้พูดต้องฟังและพูดประโยคโต้ตอบกับผู้อื่นตลอดเวลาเพื่อสื่อความหมายทางภาษา (Productive Skill)

3. การเรียนภาษาให้ได้ผลนั้นต้องเรียนภาษาพูดก่อนภาษาเขียน เนื่องจากการฟังและพูดจะเป็นพื้นฐานในการเรียนภาษาเขียน ดังนั้นการเริ่มสอนภาษาในชั้นแรกจึงยังไม่ควรสอนภาษาเขียน ในการสอนควรสอนทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน เรียงตามลำดับ สิ่งที่จะนำมาสอนให้นักเรียนอ่านหรือเขียนควรเป็นเนื้อหาที่นักเรียนได้พูดมาก่อนแล้ว

4. ในการสอนทักษะการอ่าน ต้องฝึกซ้ำจนพูดได้เป็นนิสัย โดยเริ่มจากทักษะขั้นพื้นฐาน เช่น อ่านออกเสียงอักษรหรือสระ stress หรือ intonation ต่อมาจึงสอนการผสมคำสะกดคำ แล้วจึงอ่านเป็นประโยค และเป็นเรื่อง เช่น นิยาย เรื่องสั้น และบทกวีต่างๆ

4. แนวการสอนแบบมหภาษา (Whole Language Approach)

แนวการสอนแบบมหภาษาเป็นแนวการสอนที่เน้นกระบวนการอ่านในระดับสูง เช่น การอ่านเพื่อจับใจความหรือหาความหมายไปสู่กระบวนการอ่านในระดับพื้นฐาน การอ่านไม่เพียงแต่เป็นการ ไขรหัสทางภาษา (Decoding) เท่านั้น แต่ผู้อ่านต้องพยายามสร้าง

ความหมายจากเรื่องที่อ่าน โดยใช้ ตัวชี้แนะด้านต่างๆ เช่น ด้านไวยากรณ์ ความรู้เดิม หรือ บริบทของสถานการณ์ต่างๆ

หลักการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบมหายา มีดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้ภาษาต้องเรียนจากส่วนใหญ่ไปสู่ส่วนย่อย ไม่ใช่จากส่วนย่อยไปหาส่วนใหญ่ เช่น เรียนอ่านเพื่อหาความหมาย แทนที่จะเรียนการอ่าน โดยเริ่มฝึกจากทักษะย่อยๆ

2. การเรียนเขียนและอ่านนั้น ต้องฝึกจากการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีความหมาย

3. เมื่อครูช่วยพัฒนาความสามารถด้านกลวิธีการอ่านและเขียน นักเรียนต้องพยายามเรียนการอ่านและเขียนเพื่อการสื่อความหมาย

4. ความกล้าเสี่ยงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก นักเรียนที่กำลังพัฒนาการเขียนและอ่านต้องพยายามเดาความหมายและหาความหมายจากเรื่องที่เขียนและอ่าน นักเรียนต้องทำการสำรวจหรือทดลองสะกด ความผิดพลาดจากการสะกดเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการพัฒนาการเรียนรู้

5. แรงจูงใจจากภายในสำคัญกว่าภายนอก นักเรียนเรียนอ่านและเขียนเพื่อสื่อความหมาย ไม่มีการให้รางวัลหรือลงโทษในระหว่างการเรียนการสอน

6. หนังสือที่ใช้อ่านต้องสื่อความหมายเกี่ยวข้องกับผู้เรียน ไม่ใช่บทอ่านที่เขียนขึ้นเฉพาะสำหรับการเรียนอ่าน ไม่มีการฝึกทักษะย่อยๆ และหนังสือที่อ่านต้องมีแนวโน้มที่จะให้นักเรียนทำนายเรื่องได้ (Predictable book)

7. ในการเรียนการสอนนั้น ครูเป็นผู้จัดสถานการณ์ เตรียมวัสดุในการสอน ช่วยให้นักเรียนพัฒนาการ และเชิญให้ผู้เรียนมาร่วมในการเรียนการสอน นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้และหากวิธีที่จะใช้ในการเรียน

นอกจากนี้ การสร้างความสามารถในการอ่าน ยังมีรูปแบบหรือกระบวนการการอ่าน โดยใช้หลักหรือสูตร SQ3R (กรมวิชาการ, 2529 : 10) คือ S (Survey) การสำรวจ Q (Question) การตั้งคำถาม R₁ (Read) การอ่านเพื่อตอบคำถาม R₂ (Recall) การจำได้ R₃ (Review) การทบทวน

การที่ผู้อ่านจะอ่านโดยใช้สูตรนี้เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการอ่าน โดยเฉพาะการอ่านตำรา ควรมีขั้นตอนในการอ่านตามลำดับขั้น ดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 S (Survey) สำรวจคร่าว ๆ ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือเพื่อดูชื่อเรื่อง ผู้เขียน และเนื้อหาในแต่ละบท ตั้งแต่หน้าปก หน้าปกใน คำนำ สารบัญ บรรณานุกรม วรรชนี ฯลฯ

ขั้นที่ 2 Q (Question) ตั้งคำถามในเรื่องราวที่ต้องการรู้จากหนังสือเล่มนั้น ๆ

ขั้นที่ 3 R_1 (Read) อ่านเพื่อหาคำตอบจากคำถามที่ตั้งไว้

ขั้นที่ 4 R_2 (Recall) จำและจดบันทึกข้อความสำคัญ หรือประเด็นหลัก

ขั้นที่ 5 R_3 (Review) อ่านทบทวน เป็นการย้อนกลับไปอ่านอีกครั้งว่าสามารถจำประเด็นหลักได้ครบถ้วนหรือไม่

ในการสอนทักษะการอ่านนั้น ครูจำเป็นต้องดำเนินตามขั้นตอนที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในชั้นเรียน อรุณี วิริยะจิตรา (2532 : 121-154) และสุมิตรา อังวัฒนกุล (2536 : 178-179) ได้กล่าวถึงแนวการสอนทักษะการอ่านเพื่อการสื่อสาร ไว้ว่า ขั้นตอนในการสอนทักษะการอ่านสามารถจัดกิจกรรมได้เป็น 3 ช่วง คือ

1. กิจกรรมก่อนการอ่าน (Pre-reading Activities) สำหรับขั้นนี้ เป็นการสร้างความสนใจและปูพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่อ่าน เช่น ให้คาดคะเนเรื่องที่จะอ่าน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดถึงความรู้เดิมแล้วนำมาสัมพันธ์กับเรื่องที่อ่าน การคาดคะเนอาจจะผิดหรือถูกก็ได้ และให้เดาความหมายของคำศัพท์จากบริบทโดยดูจากประโยคข้างเคียง จากรูปภาพ หรือการแสดงท่าทาง

2. กิจกรรมระหว่างอ่าน (While-reading Activities) ขั้นนี้เป็นการทำความเข้าใจโครงสร้างและเนื้อความในเรื่องที่อ่าน เช่น ให้ลำดับเรื่องโดยให้ตัดเรื่องออกมาเป็นส่วน ๆ อาจจะเป็นย่อหน้าหรือเป็นประโยคก็ได้ แล้วให้ผู้เรียนในกลุ่มลำดับข้อความตนเอง หรือเขียนแผนผังโยงความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่อง เดิมข้อความลงไปแผนผังของเนื้อเรื่องและเล่าเรื่องโดยสรุป

3. กิจกรรมหลังการอ่าน (Post-reading Activities) ขั้นนี้เป็นการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน กิจกรรมที่ทำอาจจะเป็นการถ่ายโยงไปสู่ทักษะอื่น ๆ เช่น ทักษะการพูดและทักษะการเขียน เช่น ให้แสดงบทบาทสมมติ ให้เขียนเรื่องหรือเขียนโต้ตอบ เช่น เขียนจดหมายเขียนบทสนทนา วาดรูป เป็นต้น และพูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน นอกจากนั้น สุภัทรา อักษรานุเคราะห์ (2531 : 8) ได้เสนอขั้นตอนในการสอนทักษะการอ่านว่า ผู้สอนควรมีการตั้งจุดประสงค์ทั้งนำทางและปลายทางก่อน และในช่วงการดำเนินการสอนควรมำจุดประสงค์นำทางมาสอนพร้อมตัวอย่างหรือของจริงมาประกอบ หรือจะใช้สื่อการสอนมาช่วยก็ได้ สำหรับในช่วงฝึกอ่าน เป็นขั้นตอนที่ตรงกับจุดประสงค์ปลายทางที่กำหนดไว้ และช่วงสุดท้ายคือช่วงการถ่ายโอนในขั้นนี้ผู้อ่านมีอิสระในการอ่าน (อุไรวรรณ ปรายริฎุ. 2543 : 12-13)

แนวการสอนอ่าน ขึ้นอยู่กับผู้สอนว่า จะเลือกแบบใดให้เหมาะสมกับนักเรียนของตน ทั้งนี้ ต้องขึ้นอยู่กับความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน และเนื้อหาของบทเรียนที่จะสอน และต้องสอดคล้องกันกับแนวการสอนที่จะนำมาใช้ จึงจะทำให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม

กระบวนการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้นิทานพื้นบ้านในชุมชน เรื่อง กุ๊กก่า นี้ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการอ่าน โดยใช้หลัก SQ3R ของกรมวิชาการ (2529 : 10) แล้วแบ่งขั้นตอนในการสอนทักษะการอ่านไว้เป็น 3 ช่วง ตามแนวการสอนทักษะการอ่านเพื่อการสื่อสารของ อรุณี วิริยะจิตรา (2532 : 124 - 154) คือ

1. กิจกรรมก่อนการอ่าน (Pre-reading Activities) ขั้นนี้ เป็นการสร้างความสนใจและปูพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่อ่าน โดยผู้วิจัยเริ่มจาก

ขั้นที่ 1 S (Survey) โดยให้ผู้เรียนสำรวจคร่าวๆ ของส่วนต่างๆ ของหนังสือ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดถึงความรู้เดิมแล้วนำมาสัมพันธ์กับเรื่องที่อ่าน และให้ผู้เรียนเดาความหมายของคำศัพท์จากประโยคข้างเคียงหรือรูปภาพ

ขั้นที่ 2 Q (Question) เสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนตั้งคำถามคร่าว ๆ เกี่ยวกับเรื่องราวที่ต้องการรู้จากหนังสือ

2. กิจกรรมระหว่างอ่าน (While-reading Activities) ขั้นนี้เป็นการทำความเข้าใจโครงสร้างและเนื้อความในเรื่องที่อ่าน โดยผู้วิจัยใช้กระบวนการ

ขั้นที่ 3 R₁ (Read) โดยให้ผู้เรียนเริ่มอ่าน เพื่อหาคำตอบจากคำถามที่ได้ตั้งไว้ในขั้นนี้ ผู้วิจัยจะเริ่มสอนโดยใช้ทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยเริ่มจาก ตั้งจุดประสงค์ปลายทาง และนำทางไว้ แล้วในช่วงการดำเนินการสอน ก็นำจุดประสงค์นำทางมาสอน พร้อมสื่อการสอน ทั้งที่เป็น บัตรคำ , บัตรภาพ , แถบประโยค และของจริง ระหว่างสอน ผู้สอนจะชี้ให้ผู้เรียนเห็นว่า ประโยคนี้ ใครพูดกับใคร พูดเรื่องอะไร พูดเมื่อไร พูดที่ไหน และเป็นพิธีการถูกต้องเหมาะสมเป็นที่ยอมรับหรือไม่

ขั้นที่ 4 R₂ (Recall) ให้ผู้เรียนลำดับเรื่องราว โดยตัดเรื่องออกมาเป็นส่วนๆ แล้วจด หรือบันทึกข้อความสำคัญ หรือประเด็นหลัก โดยอาจทำเป็นย่อหน้าหรือเป็นประโยคก็ได้ เสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนช่วยกันเรียงลำดับ เขียนแผนผังโยงความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่องแบบย่อๆ

3. กิจกรรมหลังการอ่าน (Post-reading Activities) ขั้นนี้เป็นการตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียน โดยผู้วิจัยใช้กระบวนการ

ขั้นที่ 5 R₃ (Review) เป็นการอ่านทบทวนอีกครั้ง เพื่อทดสอบความเข้าใจของผู้เรียนว่าสามารถจำประเด็นหลักได้ครบถ้วนหรือไม่ เสร็จแล้วให้ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้อ่านแลกเปลี่ยนกันเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากขึ้นกว่าเดิม

จากนั้น ให้ผู้เรียนฝึกเกี่ยวกับตัวภาษา โดยการแสดงบทบาทสมมติ สร้างสถานการณ์ขึ้นให้เหมือนจริง เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจจริงๆ ว่า ใครเป็นผู้ใช้ประโยคเหล่านี้ กับใคร เมื่อไร ที่ไหน อย่างไร เสร็จแล้ว ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กัน โดยใช้ภาษาที่เรียนมาอย่างเสรี และใช้เกมเข้ามาร่วมด้วยเพื่อเปิดโอกาสให้ได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างเต็มที่

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติ

1. ความหมายของเจตคติ

เจตคติ (Attitude) เป็นคำที่มีความหมายกว้าง ๆ ได้มีนักสังคมวิทยา และนักจิตวิทยา ได้ให้ความหมายซึ่งมีส่วนปลีกย่อยแตกต่างกัน ดังนี้

นิวกอมบ์ (New Comb. 1954 : 120) ให้ความหมายว่า เจตคติเป็นความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่เราได้รับ อาจมีมากหรือน้อยก็ได้ เจตคติแสดงออกได้ทางพฤติกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การแสดงออกในลักษณะที่พึงพอใจ ชอบ หรือเห็นด้วย ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า เจตคติเชิงนิมิต หรือ เชิงบวก (Positive Attitude) อีกลักษณะหนึ่งคือ การแสดงออกในลักษณะที่ไม่พึงพอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย เบื่อหน่ายชิงชัง ลักษณะเช่นนี้เรียกว่า เจตคติเชิงนิเสธ หรือ เชิงลบ (Negative Attitude)

กู๊ด (Good. 1959 : 48) ให้ความหมายว่า เจตคติ คือ สภาพความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหาหรือต่อต้านสภาพการณ์บางอย่างต่อบุคคลใดหรือสิ่งใด ๆ เช่น รัก กลัว หรือไม่พอใจสิ่งนั้น หรือสภาพการณ์นั้น

เคแกน (Kagan. 1968 : 613) กล่าวว่า เจตคติเป็นความโน้มเอียงที่ฝังแน่นในความคิด และความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบที่มีต่อสิ่งที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะ เจตคติประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 2 อย่าง คือ ความรู้ความเข้าใจ กับ อารมณ์

ฟิชเบิน (Fishbein. 1986 : 5 - 9) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง จิตลักษณะที่เกิดจากการเรียนในการที่จะตอบสนองที่แสดงว่าชอบหรือไม่ชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ซูซีฟ อ่อนโลกสูง (2518 : 112) กล่าวว่า เจตคติ คือ ความพร้อมที่จะตอบสนองหรือแสดงความรู้สึกต่อวัตถุ สิ่งของ คน สัตว์กับอื่น ๆ ตลอดจนสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งความรู้สึกหรือ

การตอบสนองดังกล่าวอาจเป็นไปได้ทั้งชอบหรือไม่ชอบ โดยเข้าไปหา หรือหลีกเลี่ยง หรือ ถอยหนี

เดโช สวานานนท์ (2520 : 26 – 27) กล่าวว่า เจตคติ คือ ท่าทีความรู้สึก หมายถึง สถานะความพร้อมของจิตใจหรือประสาทในการที่ตอบโต้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และสถานการณ์ความพร้อมดังกล่าวจะต้องเป็นไปอย่างถาวรพอสมควร

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520 : 1) กล่าวว่า เจตคติ เป็นความเชื่อความรู้สึกของบุคคล ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคคล สิ่งของ การกระทำ สถานการณ์และอื่นๆ รวมทั้งท่าทีที่บ่งถึง สภาพจิตใจที่มีต่อ สิ่งหนึ่งสิ่งใด

เชิดศักดิ์ โฆวสินธุ์ (2525 : 134) ได้สรุปความหมายของเจตคติว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และ เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดง พฤติกรรม หรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเรานั้น ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง อาจเป็นไปได้ทั้งสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้

ชมพูนุท ศรีมุกดา (2530 : 34) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง สภาพของจิตใจ ความรู้สึก ท่าที ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะนิมิต (Positive) คือ พอใจ ชอบ เห็นด้วย สนับสนุน หรือ ในลักษณะนิเสธ (Negative) คือ ไม่พอใจ ไม่ชอบ ไม่เห็นด้วย ไม่สนับสนุน และ เจตคติที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น สามารถสร้างขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงได้

จากข้อมูลข้างต้นทำให้สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่แสดงต่อสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น คน สัตว์ สิ่งของ หรืออื่น ๆ ที่เป็นไปในทางบวก (Positive) หรือ ทางลบ (Negative) และเจตคตินั้น สามารถสร้างขึ้น หรือทำให้เปลี่ยนแปลงไปได้

2. องค์ประกอบของเจตคติ

เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ (ชมพูนุท ศรีมุกดา, 2530 : 7-9 ; อ้างอิงจาก ประภาเพ็ญ สุวรรณ . 2520 : 3 - 5)

1. องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความคิด ความคิดนี้จะอยู่ในรูปใดรูปหนึ่งแตกต่างกันขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

2. องค์ประกอบด้านท่าทีความรู้สึก (Affective Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึกลึกซึ้ง เป็นตัวเร้าความคิดให้บุคคลแสดงความรู้สึกออกมา ซึ่งจะออกมาในด้านบวกหรือลบ

3. องค์ประกอบทางด้านการปฏิบัติ (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติ หรือถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมจะเกิดการปฏิบัติ หรือมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง

จากข้อมูลทำให้ทราบว่า เจตคติมีองค์ประกอบทั้งด้านความคิด อารมณ์ และการปฏิบัติ ซึ่งทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และสิ่งเร้าต่าง ๆ

3. การสร้างเจตคติ

ออลพอร์ต (Allport. 1935 : 418) ได้กล่าวว่า การเรียนมีส่วนช่วยได้มากในการสร้างเจตคติของเด็ก เพราะเจตคติของเด็กได้มาจากประสบการณ์ต่าง ๆ และเมื่อสถานการณ์ใดได้รับความสำเร็จ เจตคตินั้นจะค่อย ๆ ก่อตัวขึ้น ดังนั้นถ้าครูต้องการให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อวิชาใด ก็ควรมีวิธีการสอนที่ถูกต้องด้วย

โครว (Crow. 1951 : unpage) ให้ความเห็นว่า ผลสำเร็จในการให้การศึกษาแก่เด็กในโรงเรียนก็คือการช่วยส่งเสริมให้เด็กมีเจตคติที่ดี โดยการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ แก่เด็ก ตลอดจนความสำเร็จในการทำงานที่ครูมอบหมายจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการสร้างเจตคติที่ดีให้แก่เด็ก

นกลีเก สุขธินไทย (2527 : 17 - 18) กล่าวว่า การเกิดทัศนคติเป็นเรื่องของการเรียนรู้ มิใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลัง และปัจจัยที่ก่อให้เกิดทัศนคติ ก็คือ กระบวนการเรียนรู้ การอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง และการลอกเลียนแบบ หรือทำตามอย่างบุคคลที่มีอิทธิพลโดยตรง เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ผู้ที่ตนนิยมชมชอบ

นพนธ์ สัมมา (2523 : 67) ได้เสนอแนะว่า การเกิดเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น ได้จากการเรียนรู้หลายวิธี เช่น เกิดจากประสบการณ์โดยตรงและทางอ้อม เกิดจากการสังเกตจากการกระทำของบุคคลอื่น แล้วดูผลว่าเกิดอะไรขึ้น เกิดจากการได้รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ๆ เป็นต้น

ผลจากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทัศนคติของการเล่าเรียนและเหตุผลที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบรายวิชาเรียน เป็นสิ่งที่มีประโยชน์แก่ครูเป็นอย่างมาก นักจิตวิทยาได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาการไว้หลายประการด้วยกัน ที่สำคัญคือ (ชมพูนุท ศรีมุกดา . 2530 : 35)

1. พยายามส่งเสริมให้เด็กเรียนด้วยความเข้าใจและมีความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างชัดเจน

2. อธิบายความมุ่งหมายและคุณประโยชน์ของวิชาที่เรียนให้เด็กเข้าใจ
3. เปิดโอกาสให้เด็กเลือกทำกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสนใจและความถนัดของตน
4. ให้ความสนใจแก่เด็กทุกคนอย่างทั่วถึง และ พยายามช่วยเหลือให้เด็กแต่ละคนได้เรียนรู้ไปตามความสามารถของตน
5. แสดงความสนใจ เอาใจใส่รายวิชาที่สอน เพื่อให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก
6. จัดสถานการณ์การเรียนรู้ให้เด็กเกิดความรู้สึกระส่ำระสายและพอใจที่จะเรียน
7. พยายามระวังอย่าให้เด็กเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย ท้อถอย หรือไม่พอใจในขณะที่เรียน

ดังนั้น การสร้างเจตคติทำได้หลายแบบ คือ ทั้งจากการเรียนรู้โดยตรงและทางอ้อม สืบเนื่องจากการกระทำของบุคคลอื่น การลอกเลียนแบบ การบอกเล่า การอบรมสั่งสอน หรือ การให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ แก่เด็ก เหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดเจตคติขึ้นมา

4. การเปลี่ยนแปลงเจตคติ

เคลแมน (Calman, 1967 : 470) อธิบายการเปลี่ยนแปลงเจตคติว่า เป็นไปตามสภาพแวดล้อมของสังคมภายใต้กระบวนการ ดังนี้

1. การยินยอม (Compliance) คือ การยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่นเพื่อให้เขาปฏิบัติต่อตนในทางที่ตนต้องการหรือพอใจ
2. การเลียนแบบ (Identification) คือ การแสดงพฤติกรรมเพื่อให้เหมือนสมาชิกในสังคม หรือเพื่อให้คนอื่นเห็นว่าตนเป็นคนเก่ง เพื่อจะมีสัมพันธภาพที่ดีกับคนอื่น
3. รับผิดชอบต่อสิ่งต่าง ๆ เนื่องจากตรงกับค่านิยมที่มีอยู่ในตัวของบุคคลเอง (Internalization)

ไตรแอนดิส (Triandis, 1971 : 167) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงเจตคติว่า เกิดจากสาเหตุต่อไปนี้

1. ได้รับข้อมูลใหม่จากบุคคลหรือสื่อมวลชน
2. ได้รับประสบการณ์ตรงหรือความกระทบกระเทือนจิตใจ
3. ถูกบังคับให้ปฏิบัติ ไม่ตรงกับเจตคติของตน
4. การรักษาทางจิตใจเพื่อให้เข้าใจเหตุผลที่ถูกต้องขึ้น
5. เปลี่ยนเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมใหม่

แผนกจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงเจตคติว่า เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ ได้เสนอวิธีการที่ทำให้เจตคติเปลี่ยนแปลง ดังนี้ (ชมพูนุท ศรีมุกดา. 2530 : 38)

1. โดยการจัดประสบการณ์ใหม่ คนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อคนอีสาน โดยคิดว่า คนอีสานเป็นคน ขี้เกียจ นอกจากทำนาแล้วก็ทำอะไรเลย จึงทำให้ยากจนตลอดไป เลยรู้สึกสมน้ำหน้าที่ไม่กระตือรือร้นในการช่วยตนเอง ถ้าคน ๆ นั้นได้ไปคลุกคลีกับคนอีสาน ไปพบสภาพที่แท้จริง เช่น ไม่มีน้ำใช้ แม้แต่จะต็มก็ไม่ค่อยจะมี ทำการเพาะปลูกต้นไม้เฉพาะในฤดูฝนเท่านั้น ต้องช่วยตัวเองทุกอย่าง แม้แต่เสื้อผ้าและอาหารการกินก็ต้องจัดหามาเอง (ไม่มีเงินซื้อ) ฯลฯ เจตคติของคน ๆ นั้นที่มีต่อชาวอีสานอาจเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี มีความเข้าใจและเห็นใจชาวอีสานมากขึ้น

2. โดยให้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง เด็กที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อการเรียน เพราะเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ ตัวเองต้องถูกครูดุ หรือผู้ปกครองคอยจับจี้บังคับให้เรียน ให้ทำการบ้าน จึงเกิดความเบื่อหน่าย เจตคติของเด็กอาจเปลี่ยนแปลงไปได้ถ้าครูชี้แจงให้เข้าใจถึงประโยชน์ของการเรียน เอ.พี.โคลาแดรี อี.เอลสัน และ เค.ฟินิส (A.P.Coladarie E.Elson and K.Finis) พบว่า บุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติของคนได้มากกว่าคนที่ ไม่ค่อยมีชื่อเสียง เขาทดลองโดยนำเทปที่อัดคำพูดของบุคคลเดียวกัน ไปให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 2 กลุ่มฟัง โดยบอกกลุ่มแรกว่า เสียงที่จะได้ฟังนั้นเป็นเสียงของอธิการบดีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง ซึ่งมีชื่อเสียงและเป็นที่ยู้งักกันดี สำหรับอีกกลุ่มหนึ่งบอกว่า เสียงที่จะได้ฟังเป็นเสียงของสมาชิกสมาคมผู้ปกครอง แล้วให้เด็กทั้งสองกลุ่มรายงานความ เข้าใจข้อความที่ได้ฟัง ปรากฏว่า กลุ่มแรกเข้าใจเรื่องราวได้ดีกว่ากลุ่มที่สอง แสดงว่า คนที่มีชื่อเสียงจะทำอะไร หรือพูดอะไร คนก็พยายามฟังและพยายามทำความเข้าใจมากกว่าคนที่ไม่มีชื่อเสียง

3. โดยการเร้าให้เกิดอารมณ์กลัว ถ้าต้องการไม่ให้เด็กรับประทานท็อฟฟี่ หารูปคนกำลังถูกถอนฟัน หรือคนฟันหลอมาให้เด็กดู หรือนำเด็ก ไปดูจริง ๆ ที่ร้านหมอฟัน เด็กจะเกิดความกลัว แล้วเราจะบอกว่า นั่นเป็นผลมาจากการรับประทานท็อฟฟี่ เด็กอาจจะไม่ยอมรับรับประทานท็อฟฟี่อีก นั่นแสดงว่า เด็กเปลี่ยนเจตคติไปจากเดิมแล้ว

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงเจตคติจึงเป็นสิ่งที่สามารถทำได้ ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับข้อมูล ข้อเท็จจริง สิ่งจูงใจจูงใจ หรือประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มเติม

5. ประโยชน์ของเจตคติ

แม็กไกวอร์ (Mc Guire. 1969 : 157 - 160) กล่าวว่า เจตคติมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล 4 ประการ คือ

1. เจตคติทำให้เกิดประโยชน์แก่เจ้าของ คือ การที่บุคคลมีเจตคติอย่างใดอย่างหนึ่งทำให้เขามีประโยชน์จากการได้เจตคตินั้น เช่น การมีเจตคติที่ดีต่อการยอมรับนวัตกรรมใหม่ๆ ทำให้เขาขอมนำ นวัตกรรมใหม่ๆ ไปใช้ อันจะส่งผลให้ได้ผลประโยชน์จากการใช้นวัตกรรมนั้นตลอดจนได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลในสังคมเดียวกันด้วย แต่สำหรับผู้ที่มิมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการยอมรับนั้น เขาจะไม่ยอมรับ โดยคิดว่า เขาจะได้ประโยชน์จากการใช้ของเก่ามากกว่า

2. เจตคติ เป็นเครื่องชี้แนะแนวทางของพฤติกรรมที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่จะสอดคล้องกับเจตคติ เช่น ฟอสเตอร์ (Foster. 1962 : unpage) พบว่า ชาวนามีเจตคติที่ไม่ดีต่อคำว่า “ของใหม่” “ดีกว่า” “ปรับปรุงให้ดีขึ้น” ดังนั้น ชาวนาจึงมักปฏิเสธสิ่งใดก็ตามที่มีผู้มาบอกว่าเป็น “ของใหม่” ซึ่งสอดคล้องกับที่เรามาก ได้ยินนักโฆษณาว่า สินค้าของเขามีผู้นิยมใช้มาแล้ว 50 ปี หรือ 100 ปี ทั้งนี้เพราะเขาทราบว่า คนไทยมีเจตคติที่ดีต่อของเก่ามากกว่าของใหม่

3. เจตคติช่วยให้บุคคลมีหนทางที่จะได้ผ่อนคลายความตึงเครียด โดยแสดงพฤติกรรมออกมาตามเจตคติของเขา ทำให้เขารู้สึกเป็นตัวของตัวเอง มีเอกลักษณ์ของตัวเอง ผู้ที่มีเจตคติต่อการยอมรับนวัตกรรมด้วยความมั่นใจ และเป็นการยอมรับที่ถาวร มากกว่าผู้ที่ไม่มีเจตคติเป็นของตัวเอง แต่เป็นการยอมรับตามคนอื่น ซึ่งมักจะหยุดการใช้ได้ภายหลัง

4. เจตคติช่วยลดความขัดแย้งภายในของบุคคล ซึ่งเป็นกลไกในการป้องกันตัวอย่างหนึ่ง ทำให้บุคคลมีชีวิตอยู่ในสังคมได้ เช่น ในกรณีของการตัดสินใจเกี่ยวกับนวัตกรรมของบุคคล อาจเกิดความขัดแย้งกันภายในตัวเองว่า จะยอมรับหรือไม่ยอมรับดี ในการนี้บุคคลจะต้องหาข้อมูลและเหตุผลต่าง ๆ เกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมนั้นเพื่อสร้างเจตคติอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา แล้วตัดสินใจไปตามแนวทางของเจตคตินั้น

ประภาพรพิญ สุวรรณ (2520 : 4) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเจตคติ ไว้ว่า

1. ช่วยให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวโดยการจัดรูปหรือจัดระบบสิ่งต่างๆที่อยู่รอบๆตัว
2. ช่วยให้มีการเข้าข้างตนเอง (Self - Esteem) โดยช่วยให้บุคคลหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีหรือ ปกปิดความจริงบางอย่าง ซึ่งนำความไม่พอใจมาสู่ตัวเขา

3. ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมที่สลับซับซ้อน ซึ่งการมีปฏิริยาโต้ตอบหรือกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดออกไปนั้น ส่วนมากจะทำในสิ่งซึ่งนำความพอใจมาให้ หรือ เป็นการบำเหน็จรางวัลจาก สิ่งแวดล้อม

4. ช่วยให้บุคคลสามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเอง ซึ่งแสดงว่า เจตคตินั้นนำความพอใจมาให้บุคคลนั้น

ดังนั้น เจตคติจึงมีประโยชน์ในการที่ช่วยให้รู้สึกเป็นตัวของตัวเอง มีเอกลักษณ์สามารถแสดงออกถึงค่านิยมของตนเองต่อสิ่งต่าง ๆ และช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเองได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ศรีสุดา เอื้อนครินทร์ (2520 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารวบรวมวรรณกรรมชาวบ้านภูไทที่ตำบลเรณู จังหวัดนครพนม เป็นการรวบรวมนิทานของชาวภูไทให้สูญหายไปตามกาลเวลา จากการศึกษาพบว่า นิทานนอกจากจะให้ความบันเทิงและความเพลิดเพลินแล้ว นิทานเหล่านั้นยังแทรกคติเตือนใจ ผู้ฟัง สะท้อนภาพชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนค่านิยมในสังคมชนบทอีกด้วย

ปรีชา อุตระภูล (2520 : บทคัดย่อ) ได้รวบรวมและศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้าน จากตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมบางเรื่องของตำบลรังกาใหญ่ โครงเรื่องและเหตุการณ์บางตอนคล้ายคลึงวรรณคดีแบบฉบับและวรรณกรรมพื้นบ้านในท้องถิ่นอื่น ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยจะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

ยุพดี จรรย์ยานนท์ (2522 : บทคัดย่อ) ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากภาคสนามแล้วนำมาวิเคราะห์ งานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์นิทานเฉพาะถิ่นเท่านั้น จึงสรุปผลการศึกษาได้ว่า นิทานพื้นบ้านสะท้อนให้เห็นสภาพของสังคมเกษตรกรรม ค่านิยมทางสังคมเน้นผลสืบเนื่องจากพุทธศาสนาและมีความเชื่อทางไสยศาสตร์ในอดีต ซึ่งปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เพราะรับวัฒนธรรมส่วนกลางและถิ่นอื่น ๆ มาผสมผสานมากขึ้น

สุจิตต์ ลิ้มประพันธ์ (2523 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างบทเรียนโมดูลการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง การอ่านเนื้อเรื่องและคำแนะนำในการใช้ แล้วนำไปใช้ใน

การเรียนการสอน นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง นักศึกษาวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยา - ลงกรณ์ จำนวน 61 คน ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนมีประสิทธิภาพ 78.09/72.84 แต่ผล การเรียนของนักศึกษามีความก้าวหน้า คือ คะแนนเฉลี่ยของคะแนนสอบก่อนการทดลองและ หลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ปรีชา วิเทศวิทยานุศาสตร์ (2524 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์การเรียนเสริมวิชาทักษะการอ่าน 2 ด้วยชุดการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) ที่เรียนเป็นกลุ่ม โดยครูเป็นผู้ดำเนินการ นักเรียนผู้ช่วยสอนเป็นผู้ดำเนินการ และ นักเรียนผู้ช่วยสอนกับครুর่วมเป็น ผู้ดำเนินการ” ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียน เสริมวิชาทักษะการอ่าน ของนักเรียนกลุ่มที่มีครูเป็นผู้ดำเนินการ กลุ่มที่มีนักเรียนผู้ช่วยสอน เป็นผู้ดำเนินการ และกลุ่มที่มีนักเรียนผู้ช่วยสอนกับครูเป็นผู้ดำเนินการ ไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ช่อมเสริมของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมผ่านเกณฑ์ตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้

ธวัช กงเดิม (2528 : บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสือภาพการ์ตูนประกอบบทเรียน เรื่อง “ผลเสียของการทำลายป่าไม้” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และทดลองใช้เพื่อหา ประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ โดยสร้างหนังสือการ์ตูนภาพขาว - ดำ มีคำบรรยายเรื่องราว ประกอบ นำไปทดลองหา ประสิทธิภาพการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง แบบ 4 กลุ่ม ผลทดลองปรากฏว่า นักเรียนที่อ่านหนังสือภาพการ์ตูนมีความรู้และความตระหนักเพิ่มขึ้น ก่อนการอ่านหนังสือ และมีความรู้ความตระหนักมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้อ่านหนังสืออย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประสิทธิภาพของหนังสือในด้านการจัดทำรูปเล่ม การจัด ภาพ เนื้อหา และภาษาที่ใช้ ครูและนักเรียนส่วนมากเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ดีและดีมาก

พิเชษ อินโสม (2531 : บทคัดย่อ) ได้สร้างหนังสือภาพการ์ตูนประกอบบทเรียน เรื่อง “ดิน” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยทดลองหาประสิทธิภาพในด้านความรู้ และประเมินความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อการจัดรูปเล่ม การจัดทำภาพ เนื้อหา และ การใช้ภาษา ผลการทดลองปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการอ่าน หนังสือการ์ตูนสูงกว่าก่อนการอ่านหนังสือ และมีความรู้สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้อ่าน หนังสือการ์ตูน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ครูและนักเรียนมีความคิดเห็นต่อ การจัดรูปเล่มภาพเนื้อหาและการใช้ภาษาอยู่ในเกณฑ์ที่ดีและดีมาก

วันชมพู ยิ้มรุ่งเรือง (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างหนังสืออ่าน เพิ่มเติม เรื่อง “การอนุรักษ์ป่าชายเลน” สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และหนังสืออ่านเพิ่มเติมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 88.88 / 87.75

สุวริย์ ยอดฉิม (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ เรื่อง “การสร้างและพัฒนา สื่อการสอนอ่านเพิ่มเติม โดยใช้ข้อมูลทางภาษาจากเอกสารจริงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 5” ซึ่งผลการวิจัยสรุปว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังการใช้ บทเรียนที่ใช้ข้อมูลทางภาษาจากเอกสารจริงสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

วิทยา สร้อยคำดี (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างหนังสืออ่าน เพิ่มเติม เรื่อง “โบราณสถาน” สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนหลังการอ่านหนังสือเพิ่มเติมสูงกว่าก่อนการอ่านอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมสูงกว่า นักเรียนที่ไม่ได้อ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุรียา ศรีโกลา (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างหนังสืออ่าน เพิ่มเติม เรื่อง “การอนุรักษ์น้ำ” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการอ่านหนังสือเพิ่มเติมสูงกว่าก่อนการอ่านอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่อ่านหนังสืออ่าน เพิ่มเติมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้อ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นิศยา วังกังวาน (2537 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ เรื่อง “การสร้างบทเรียน การอ่านซ่อมเสริมวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6” ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังการใช้บทเรียนการอ่านซ่อมเสริม สูงกว่าก่อนการใช้บทเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ประสิทธิภาพของ บทเรียน คือ 74.25/71.92

รุ่งจิตต์ อิงวิยะ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างบทเรียนเสริม ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านกำแพงเพชร อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา กลุ่มทดลอง 30 คน กลุ่มควบคุม 30 คน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของบทเรียน คือ 91.27 / 65.33 ความสามารถในการอ่านของนักเรียนหลังการใช้บทเรียนแล้วสูงกว่าก่อนการใช้บทเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความสามารถในการอ่านของนักเรียนกลุ่มที่ใช้บทเรียน

เสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่าความสามารถในการอ่านของนักเรียนกลุ่มที่ไม่ใช้บทเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วีรชาติ ชัยเนตร (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การสร้างบทเรียนเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้นิทานพื้นบ้านสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนเสริมการอ่านภาษาอังกฤษที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 86.68 / 79.31 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังการใช้บทเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ฮิลเลียร์ด (Hilliard. 1934 : 6) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอ่าน พบว่า มีปัจจัยต่าง ๆ 6 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจ คือ

1. ระดับสติปัญญา
2. การเข้าใจความหมายของคำศัพท์
3. อัตราความเร็วในการอ่าน
4. ความสามารถในการนำสิ่งที่อ่านไปใช้ได้
5. การเคลื่อนไหวริมฝีปาก และการออกเสียง
6. ความสามารถที่จะรวบรวมใจความ

ไรเดน (Riden. 1959 : 205) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความสามารถในการอ่านของเด็กอายุ 8 ขวบ พบว่า ความสามารถในการอ่านของเด็กจะสัมพันธ์กับระดับสติปัญญา วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทางบ้านเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ผลการอ่านภาษาอังกฤษมิได้มีผลเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นผลที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับสถานภาพหลายประการขึ้นอยู่กับสิ่งใดสำคัญ และมีอิทธิพลมากกว่ากัน ซึ่งผู้สอนจะต้องคำนึง

แรมเซย์ (Ramsey. 1961 : 211) ได้ศึกษาในเรื่องการอ่านโดยให้สัมพันธ์กับเรื่องคำศัพท์ สรุปผลว่า การเพิ่มพูนความรู้ในเรื่องคำศัพท์มิได้หมายความว่าผลโดยตรงต่อการปรับปรุงการอ่านของนักเรียน เขาแนะว่า ปัจจัยอื่น ๆ เช่น การตั้งใจของครู และความสนใจของนักเรียนจะมีส่วนช่วยมากในการอ่าน

ลาร์ริก (Larrick. 1964 : 137) ได้ศึกษาความสนใจในการอ่านของเด็กอายุระหว่าง 8 - 10 ปี พบว่า เด็กวัยนี้สนใจการอ่านหนังสือการ์ตูนมากถึงร้อยละ 90 ของเด็กทั้งหมด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

อีแวนนิโก (Evannecho. 1974 : 315 – 326) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านและเขียนของนักเรียนเกรด 6 ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแม่ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในเมืองวิกตอเรีย บริติชโคลัมเบีย ในปี 1973 โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 118 คน ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการอ่านและการเขียนมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

โนเอท (Noeth. 1974 : 213 - 215) ศึกษาพบว่า การอ่านเป็นตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียนชั้นปีที่ 1 คณะสัตวแพทย มหาวิทยาลัยเปอตู (Puedae) พบว่า ตัวแปรที่เป็นตัวทำนายที่ดีมีห้าตัว เรียงลำดับดังนี้ คะแนนผลการเรียนก่อนจะเข้าศึกษาครั้งนี้ ความจำด้านภาษา (verblb memory) ความเข้าใจในการอ่าน ความสนใจในทางคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ และ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า คะแนนของตัวแปรแต่ละตัวสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาคแรกของนักศึกษาเท่ากับการใช้คะแนนของตัวแปรร่วมกันทำนาย

กิลลิส (Gillis. 1985 : 340-A) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านและด้านอักษรศาสตร์ (Language Arts) ของนักเรียนที่เรียนโดยใช้และไม่ใช้หนังสือพิมพ์เสริมนาน 12 สัปดาห์ ปรากฏว่า คะแนนความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนกลุ่มที่ใช้หนังสือพิมพ์สูงกว่าคะแนนความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนกลุ่มที่ไม่ใช้หนังสือพิมพ์เสริม ส่วนคะแนนจากการทดสอบด้านอักษรศาสตร์ เช่น ความสามารถในการใช้กฎเกณฑ์ไวยากรณ์ การสะกดคำ และวิธีเรียนของกลุ่มที่ไม่ใช้หนังสือพิมพ์สูงกว่ากลุ่มที่ใช้หนังสือพิมพ์เสริม

นิคอลลิส (Nichols. 1985 : 2823 A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประเภทของสิ่งพิมพ์ที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในรัฐแคลิฟอร์เนียกลุ่มที่เรียนซ่อมเสริมชอบอ่าน วัตถุประสงค์ การสอนที่นักเรียนชอบ นวนิยายที่ชอบเป็นพิเศษ จำนวนหนังสือที่อ่าน และสาเหตุที่อ่าน ผลการวิจัยพบว่า สิ่งพิมพ์ที่นักเรียนชอบอ่าน ได้แก่ สิ่งพิมพ์ประเภทที่ไม่ใช่เรื่องที่แต่งขึ้น วัตถุประสงค์การสอนที่นักเรียนชอบ ได้แก่ วารสาร นวนิยายที่นักเรียนชอบ ได้แก่ นวนิยายที่แต่งโดย เอส อี ฮิลตัน (S.E.Hilton) นักเรียนส่วนใหญ่ที่เข้าเรียนซ่อมเสริมอ่านหนังสือตั้งแต่ 1 - 5 เล่มต่อปี และสาเหตุที่อ่านเนื่องจาก ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ จากผลของการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ในการสอนซ่อมเสริมนั้น ครูควรสำรวจความสนใจของนักเรียนก่อน เพื่อประโยชน์ในการจัดวัสดุอุปกรณ์การสอนที่จำเป็นให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน

มิลลิแกน (Milligan. 1986 : 141-143) ได้วิจัย เรื่อง การสอนซ่อมเสริมการอ่านโดย สัมภาษณ์และสังเกตการสอนของครูสอนซ่อมเสริม 34 คน ซึ่งมาจากโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนมีเวลาไม่พอที่จะอ่านหนังสือ เนื่องจากมีกิจกรรม อื่นๆ มากเกินไป ครูให้ความสำคัญกับทักษะการอ่านออกเสียง ละเลยความสำคัญของความ เข้าใจความหมายและความสามารถด้านไวยากรณ์ ครูใช้และสอนการออกเสียงให้ ถูกต้องมาก เกินไป ทำให้นักเรียนสนใจการสะกดคำมากกว่าความหมายของคำ ครูไม่ได้ให้ความสำคัญกับ ความรู้เดิมซึ่งมีผลต่อความเข้าใจในการอ่านอย่างยิ่ง

โฟลีย์ (Foley. 1987 : 3179 A) ได้ศึกษาการใช้กลวิธีการทำนายในการสอนซ่อมเสริม การอ่านระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยให้ปฏิบัติกิจกรรมเดี่ยวและกิจกรรมกลุ่ม บทเรียนที่ใช้ เป็นเรื่องสั้นที่จบอย่างพลิกความคาดหมาย เน้นการศึกษาผลสำเร็จของบทเรียน และ ความคุ้นเคยของเนื้อหาที่มีต่อความสนใจในด้านความเข้าใจเรื่องทั้งหมด ผลการวิจัยพบว่า ความเข้าใจเรื่องทั้งหมด และความเข้าใจเรื่องตามตัวอักษร ไม่ได้เป็นผลจากการทำนายเรื่อง หรือความคุ้นเคยเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ปรากฏว่า กลุ่มควบคุมตอบคำถามการอนุมานความได้ ถูกต้องมากกว่านักเรียนที่ทำกิจกรรมกลุ่มเดี่ยว นักเรียนสนใจเนื้อเรื่องที่เป็นกลางมากกว่า เนื้อเรื่องที่ไม่น่าคุ้นเคย

ซิมเมอร์แมน (Zimmerman. 1996 : 352-A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้าน การอ่านของนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง จำนวน 48 คาบ โดยแบ่งผู้เรียน ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ให้นักเรียนอ่านเรื่องที่เลือกเอา และครูสอนคำศัพท์เพิ่มเติมให้ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง กลุ่มที่ 2 ให้นักเรียนอ่านเรื่องที่เลือกเองเพียงอย่างเดียว กลุ่มที่ 3 เรียนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มที่ 1 ซึ่งอ่านเรื่องที่เลือกเองและครูสอน คำศัพท์เพิ่มเติมให้ มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านสูงที่สุด

ไมเนนติ (Mainenti. 1997 : 851 A) ได้ศึกษาผลของการใช้ข้อมูลทางภาษาจาก สื่อจริง เป็นบทเรียนเสริมทักษะ เพื่อพัฒนาความชำนาญทางภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมซึ่งเรียน ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองในประเทศเยอรมัน โดยเปรียบเทียบนักเรียนสองกลุ่ม คือ กลุ่ม ควบคุมที่เรียนตามปกติ กับ กลุ่มทดลองที่มีการใช้ข้อมูลทางภาษาจากเอกสารจริง ใช้วีดีโอ และการพูดภาษาอังกฤษในห้องเรียน สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มทดลอง มีความสามารถในการพูดสูงกว่ากลุ่มควบคุม ส่วนความสามารถด้านการอ่าน พูด ฟัง วีดีโอ ไม่แตกต่างกัน และจากการสำรวจทัศนคติของนักเรียน พบว่า นักเรียนชอบให้มีการใช้ข้อมูล ทางภาษาจากสื่อจริงมากกว่าการเรียนด้วยตำราเพียงอย่างเดียว

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำนิทานพื้นบ้านในชุมชน เรื่องภูถ้ำงา มาแปลเป็นภาษาอังกฤษ และจัดการเรียนการสอนโดยยึดทฤษฎีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร แล้วทำการสอนแบบ SQ3R ในการนำนิทานภูถ้ำงามาใช้ในการเรียนการสอนครั้งนี้ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเรียน เพราะผู้เรียนเป็นคนในชุมชน และมีความสนใจ ต้องการเรียนรู้ประวัติของภูถ้ำงาเพื่อการอนุรักษ์ เผยแพร่ และต้องการสืบทอดเรื่องราวเหล่านี้ไว้สืบไปชั่วลูกชั่วหลาน การใช้นิทานภูถ้ำงาจึงเป็นการช่วยส่งเสริมทักษะด้านการอ่านให้กับนักเรียน และยังเป็นการช่วยให้นักเรียนเกิดเจตคติเชิงบวกต่อการอ่านภาษาอังกฤษอีกด้วย เพราะเจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ เจตคติที่ดียังช่วยให้ความมั่นใจในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ให้ดีกว่าเดิม ดังนั้นเมื่อเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนแล้ว ก็จะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้นด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University